

BEVOLKINGSEVOLUTIE IN WEST-VLAANDEREN

Elk jaar voert de GOM-West-Vlaanderen een enquête uit bij de gemeentebesturen betreffende het verloop van de bevolking en diverse componenten ervan. Deze gegevens dragen een voorlopig karakter en dienen enkel om een beeld te krijgen van de recente evolutie van de bevolking in afwachting van de publikatie van cijfers door het Rijksregister.

De voorlopige gegevens tonen dat de bevolking in West-Vlaanderen gedurende 1993 toegenomen is met ongeveer 2.900 eenheden. Het jaar voordien bedroeg de bevolkingstoename 4.666 personen. De minder sterke aangroei had betrekking op alle Westvlaamse arrondissementen.

De arrondissementen die de grootste groei noteerden in absolute cijfers waren Brugge (+810) en Oostende (+760). De aangroei was het zwakst in het arrondissement Ieper (+30).

Het natuurlijk akkres beliep in West-Vlaanderen ongeveer 1.460 personen.

De bevolking in West-Vlaanderen nam in 1993 toe met ongeveer 2.900 eenheden. Het jaar voordien bedroeg de bevolkingstoename 4.666 personen. De verminderde aangroei was kenmerkend voor alle Westvlaamse arrondissementen.

Dit was het resultaat van circa 13.250 geboorten en 11.790 sterften. In 1992 bedroeg het natuurlijk akkres nog 2.445 personen.

Alle Westvlaamse arrondissementen vertoonden een dalende natuurlijke aangroei in vergelijking met het jaar voordien. Het arrondissement Kortrijk noteerde het grootste natuurlijk akkres (+650). Het natuurlijk akkres was negatief in het arrondissement Oostende (-70), te wijten aan de stad Oostende (-200), en in het arrondissement Veurne (-30).

Ook het migratiesaldo voor de provincie West-Vlaanderen nam af in 1993 (+1.440). In 1992 was er immers een inwijkingsoverschot van 2.221 personen.

Het migratiesaldo was beduidend positief in de kustarrondissementen Oostende (+830), Brugge (+560) en Veurne (+370). De arrondissementen Kortrijk (-250) en Ieper (-160) hadden af te rekenen met een uitwijkingsoverschot.

Tabel 1

Komponenten van de bevolkingsevolutie in West-Vlaanderen gedurende 1992 en 1993 (voorlopige cijfers)

Arrondissement	Geboorten		Sterften		Natuurlijk akkres		Migratiesaldi		Totale groei	
	1992	1993	1992	1993	1992	1993	1992	1993	1992	1993
Brugge	3.256	2.983	2.651	2.730	605	253	700	555	1.305	808
Diksmuide	603	590	472	499	131	91	24	10	155	101
Ieper	1.339	1.347	1.048	1.153	291	194	- 48	- 163	243	31
Kortrijk	3.478	3.422	2.800	2.769	678	653	- 36	- 254	642	399
Oostende	1.537	1.602	1.560	1.673	- 23	- 71	989	831	966	760
Roeselare	1.698	1.627	1.329	1.408	369	219	54	2	423	221
Tielt	1.101	1.079	839	926	262	153	- 12	86	250	239
Veurne	727	601	595	629	132	- 28	550	372	682	344
West-Vlaanderen	13.739	13.251	11.294	11.787	2.445	1.464	2.221	1.439	4.666	2.903

Bron: Enquête GOM-West-Vlaanderen bij de gemeentebesturen.

EVOLUTIE VAN DE EKONOMISCHE SEKTOREN

Evolutie van de bezoldigde werkgelegenheid in West-Vlaanderen

De evolutie van de bezoldigde werkgelegenheid is één van de indicatoren die weergeeft hoe het met de conjunctuur gesteld is. Het Rijksinstituut voor de Sociale Zekerheid publiceert op 30 juni van elk jaar gegevens daaromtrent. Tabel 1 toont de evolutie over de laatste jaren.

Tabel 1
Evolutie van de bezoldigde
werkgelegenheid in West-Vlaanderen

Jaar	Aantal	Aangroei
1988	326.069	
1989	337.452	+ 11.383
1990	345.547	+ 8.095
1991	346.180	+ 633
1992	344.905	- 1.275

Bron: RSZ, telling op 30 juni van het respectievelijke jaar.

Op 30 juni 1992 waren er 344.905 bezoldigden in West-Vlaanderen. Dit betekende een daling met 1.275 eenheden of 0,4%. Hiermee komt een einde aan de stijgende trend van de laatste jaren.

Waar West-Vlaanderen in 1992 een lichte achteruitgang van het aantal bezoldigden kende (tabel 2), greep er een geringe aangroei plaats in het Vlaamse Gewest (+0,3%) en het Rijk (+0,2%).

De daling in de provincie komt op naam van de twee belangrijkste arrondissementen, Brugge (-0,7%) en Kortrijk (-1,8%). Deze twee arrondissementen vertegenwoordigen tesamen meer dan de helft van de bezoldigde tewerkstelling in West-Vlaanderen. De daling in het arrondissement Kortrijk is

Tabel 2

Evolutie van het aantal bezoldigden, 30 juni 1991 - 30 juni 1992

Arrondissement	1991	1992	Aangroei	Procentuele evolutie
Brugge	86.164	85.584	- 580	-0,7
Diksmuide	9.685	9.764	+ 79	+0,8
Ieper	26.419	26.502	+ 83	+0,3
Kortrijk	101.221	99.409	-1.812	-1,8
Oostende	35.337	35.399	+ 62	+0,2
Roeselare	46.950	47.026	+ 76	+0,2
Tielt	25.634	26.239	+ 605	+2,4
Veurne	14.770	14.982	+ 212	+1,4
West-Vlaanderen	346.180	344.905	-1.275	-0,4
Vlaamse Gewest	1.755.401	1.759.858	+4.457	+0,3
Het Rijk	3.152.194	3.158.921	+6.727	+0,2
Westhoek	50.874	51.248	+ 374	+0,7

voor een deel te wijten aan een wijziging in de geografische registratie van de interim-arbeid. In de overige arrondissementen was er een aangroei, zij het doorgaans zeer gering. De beste resultaten werden geboekt in de arrondissementen Tielt (+2,4%) en Veurne (+1,4%).

Tabel 3 maakt een onderscheid naar sektor. De lichte daling van de bezoldigde werkgelegenheid in West-Vlaanderen in 1992 is te wijten aan de sektor 'industrie en energie' (-2,3%). De bouwnijverheid kende een achteruitgang (-0,6%), in tegenstelling tot vorig jaar toen er een aangroei was met

1,9%. In de handel- en dienstensektor was er een toename met 0,7%. In het Vlaamse Gewest en het Rijk was de daling in de 'industrie en energie' ongeveer even groot. De tewerkstellings-evolutie in de bouw en in de handel en diensten was er echter iets beter (tussen 1 en 2%).

Voor de industrie- en energienijverheid hadden alle arrondissementen af te rekenen met een stagnatie of een daling. De arrondissementen Brugge (-5,7%) en Roeselare (-3,9%) waren het ergst getroffen.

De bouwsector wordt gekenmerkt door grotere schommelingen in de evo-

Op 30 juni 1992 telde West-Vlaanderen 344.905 bezoldigden in West-Vlaanderen. Dit betekent een daling met 1.275 eenheden of 0,4%. Hiermee komt een einde aan de stijgende trend van de laatste jaren.

Tabel 3
Evolutie van het aantal bezoldigden naar sektor, 30 juni 1991 - 30 juni 1992

Arrondissement	Industrie en energie		Bouw		Handel en diensten	
	Absolute cijfers	Procentuele evolutie	Absolute cijfers	Procentuele evolutie	Absolute cijfers	Procentuele evolutie
Brugge	- 1.160	-5,7	-321	-6,5	852	+1,4
Diksmuide	- 60	-2,3	11	+0,9	135	+2,3
Ieper	- 15	-0,2	108	+4,8	- 2	-0,0
Kortrijk	- 618	-1,5	- 42	-0,6	-1.166	-2,2
Oostende	21	+0,5	- 23	-1,1	81	+0,3
Roeselare	- 767	-3,9	- 28	-0,9	857	+3,6
Tielt	40	+0,3	177	+8,6	383	+4,0
Veurne	- 38	-1,4	- 17	-1,8	259	+2,4
West-Vlaanderen	- 2.597	-2,3	-135	-0,6	1.399	+0,7
Vlaams Gewest	-11.937	-2,3	1.938	+1,7	13.946	+1,3
Het Rijk	-19.133	-2,5	2.099	+1,1	23.328	+1,1

lutie van het aantal bezoldigden. Zo was er een redelijke aangroei in de arrondissementen Tielt (+8,6%) en Ieper (+4,8%). Het arrondissement Brugge daarentegen kampte met een merkbare inkrimping (-6,5%).

De handel en diensten hielden in vele arrondissementen de tewerkstelling op peil. In het arrondissement Kortrijk

was er een daling in deze sektor (-2,2%), statistisch van aard en te verklaren door een wijziging in de geografische registratie van een aantal interim-werknemers.

Wanneer men de 43 Belgische arrondissementen rangschikt in dalende volgorde volgens de evolutie van de bezoldigde werkgelegenheid in 1992 preste-

ren de Westvlaamse arrondissementen eerder slecht. Enkel het arrondissement Tielt doet het nog behoorlijk met een vijfde plaats. Het arrondissement Brugge bevindt zich op de achtendertigste plaats. Wanneer de periode 1983-92 wordt beschouwd zijn het alleen de arrondissementen Brugge en Oostende die betrekkelijk slecht scoren.

RVA Opleidingscentrum Wevelgem.

P. Holderbeke, Kortrijk

Enquête over de industriële tewerkstelling in West-Vlaanderen 1993

In afwachting van de publikatie van de RSZ-gegevens en teneinde tijdig op de hoogte te zijn van de evolutie van de industriële tewerkstelling (periode 31 december 1992-31 december 1993) organiseerde de GOM-West-Vlaanderen naar jaarlijkse gewoonte een enquête bij de Westvlaamse industriële bedrijven met een tewerkstelling van 5 of meer personen.

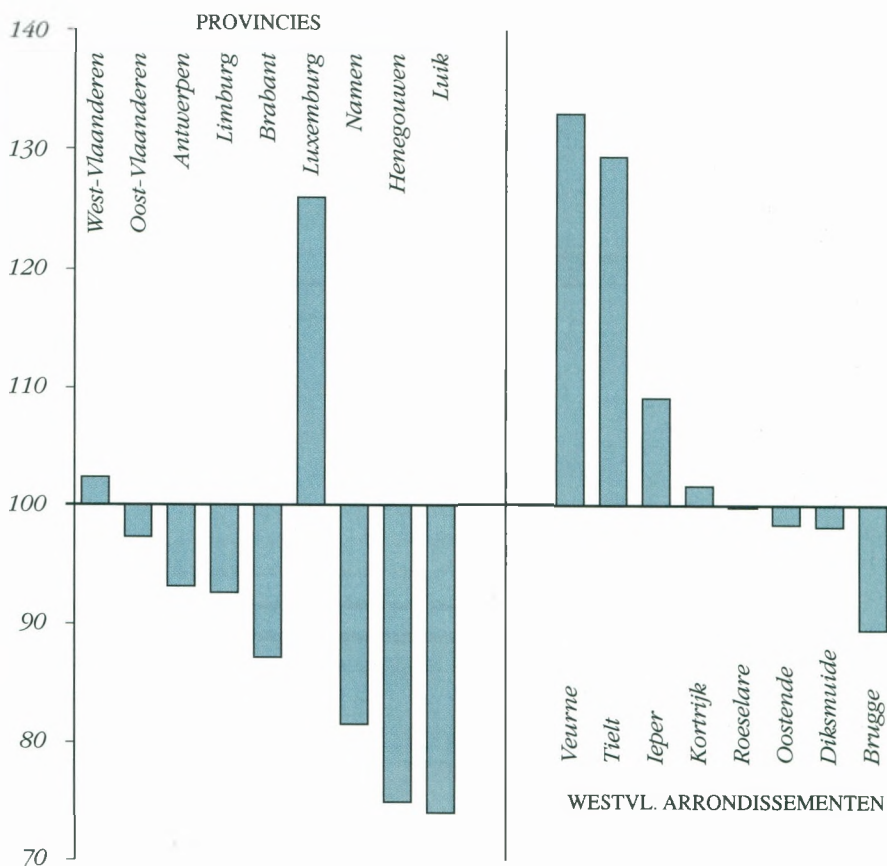
De respons bedroeg 847 bedrijven die eind 1992 een tewerkstelling vertegenwoordigden van circa 79.600 personen, zijnde 77,8% van de bezoldigde tewerkstelling in de Westvlaamse industriële bedrijven met 5 of meer tewerkgestelden en 74,7% van de totale bezoldigde industriële tewerkstelling in West-Vlaanderen. De enquêteresultaten werden geëxtrapoleerd (op de totale populatie van industriële bedrijven van 5 of meer tewerkgestelden) naar grootteklasse en sektor. Hierbij werd logischerwijze rekening gehouden met het verlies aan arbeidsplaatsen (circa 980 personen) tengevolge van de sluiting van een aantal ondernemingen in 1993.

De resultaten van de enquête hebben dus betrekking op de ondernemingen die eind 1993 nog actief waren. De hierna vermelde evolutie van de tewerkstelling dient te worden aangevuld met het voormelde verlies aan arbeidsplaatsen tengevolge van sluitingen.

De bezoldigde tewerkstelling in de Westvlaamse industriële bedrijven (met tenminste 5 werknemers) is in 1993 voor het vierde achtereenvolgende jaar achteruitgegaan. De daling bedroeg ongeveer 2.800 eenheden (-2,8%).

De vermindering van de industriële tewerkstelling (bedrijven met tenminste 5 werknemers) had betrekking

*Evolutie van de bezoldigde tewerkstelling in de industrie (inclusief energie), juni 1983 - juni 1992 (30 juni 1983 = 100)
bron R.S.Z.*

op alle sectoren. De metaalnijverheid was het ergst getroffen (-1.660 werknemers of -4,9%). De daling was ook voelbaar in de textielsector (-610 of -3,0%), de houtnijverheid (-270 of -2,4%) en de confectie (-190 of -2,9%). In de voedingsindustrie, de keramische en de overige nijverheid was er een minieme terugloop (-0,1 à -0,2%).

Kleine bedrijven uit de industrie met 5 tot 20 personeelsleden kenden een stabilisatie van de tewerkstelling (+40 of +0,3%). In de middelgrote industriële ondernemingen was er daadwerkelijk

een terugloop van het aantal tewerkgestelden (20 tot 50 werknemers: -190 of -1,4%, 50 tot 100 werknemers: -360 of -2,4%, 100 tot 200 werknemers: -460 of -3,1%, 200 tot 500 werknemers: -400 of -2,0%).

De vermindering van de tewerkstelling greep vooral plaats in de grote bedrijven. Ondernemingen die 1.000 personen of meer tewerkstellen kenden een achteruitgang van de tewerkstelling met 960 eenheden (-5,3%). Bedrijven met 500 tot 1.000 werknemers kenden een inkrimping met 440 tewerkgestelden (-5,6%).

Gemeentekrediet

MET MIJN BANK KOM IK VOORUIT.

Konjunkturele situatie van West-Vlaanderen in 1993

Teneinde enig inzicht te hebben in de conjuncturele situatie van West-Vlaanderen kan sinds 1993 een beroep worden gedaan op de provinciale conjunctuurindikatoren van de Nationale Bank van België (NBB). De berekening van deze conjunctuurindikatoren gebeurt op basis van informatie verkregen uit de maandelijkse conjunctuurenquêtes die reeds geruime tijd worden uitgevoerd ten behoeve van de nationale conjunctuuranalyses. Voor de berekening van de conjunctuurindikatoren kon dan ook worden teruggegaan tot het jaar 1982. De maandelijkse bedrijfsenquêtes bevatten kwalitatieve vragen (naar tendensen en beoordelingen) voor de beschouwde maand en vooruitzichten voor de volgende drie maanden inzake onder meer produktietempo, verkoopprijzen, bestellingen,...

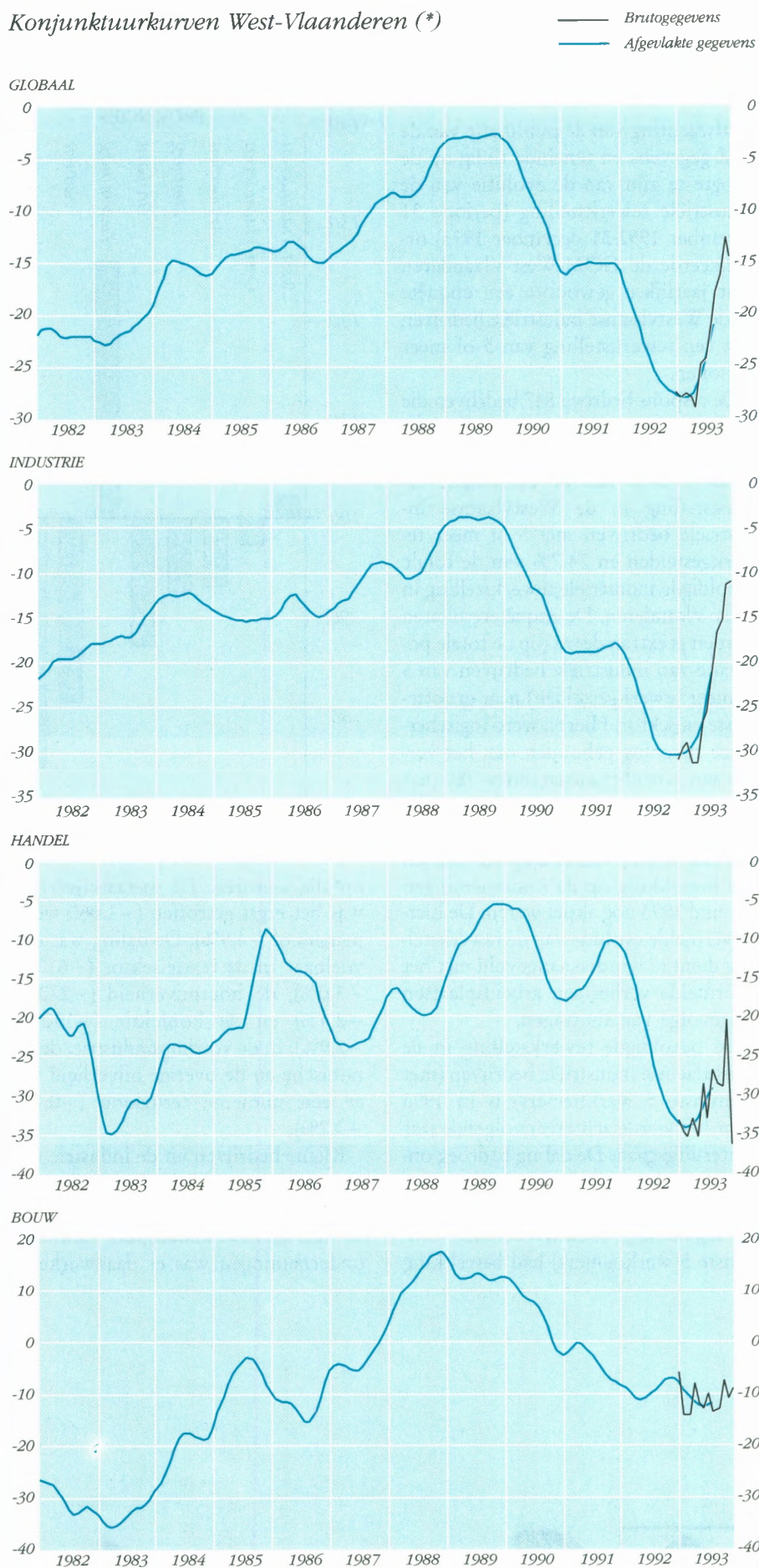
Vooraleer de resultaten van de conjunctuuranalyse voor West-Vlaanderen te bespreken is het wenselijk te wijzen op een aantal verschillen tussen de nationale en de nieuwe subregionale conjunctuurkurven.

Voor eerst worden de subregionale gegevens enkel door de NBB verspreid op een geaggreerd niveau; met andere woorden voor de bedrijfstakken industrie, bouw en handel (aangevuld met een globale indikator). Publikatie van produktinformatie (zoals bij de nationale conjunctuuranalyse) is niet relevant op subregionaal niveau, gezien de concurrentie voor een specifiek produkt zich niet beperkt tot een bepaalde subregio en gezien op subregionaal niveau enkel voor de geaggreerde sectoren een voldoende representativiteit wordt bereikt.

Voor de berekening van de subregionale indicatoren wordt op de individuele antwoorden van de onderneming (gevestigd in de subregio) geen enkele weging uitgevoerd. De NBB wil immers voorkomen dat bij een weging op basis van het omzetcijfer de gegevens van een grote onderneming doorslaggevend zouden zijn voor de regio en dat de curve de facto een weergave zou zijn van de resultaten van één enkele onderneming. Een weging naar toegevoegde waarde is praktisch niet uitvoerbaar.

Het is duidelijk dat de bruikbaarheid van de subregionale gegevens afhankelijk is van het aantal ondernemingen dat meewerkt aan de maandelijkse

Konjunkturkurven West-Vlaanderen (*)

(*) Deze subregionale ongewogen synthetische curve wordt op praktisch dezelfde wijze berekend als de gewone, gewogen nationale, synthetische curve. De basis wordt nu echter gevormd door de individuele antwoorden van de ondernemingen die in deze (sub) regio gevestigd zijn en ze worden nu **ongewogen** in de berekeningen opgenomen.
Bron: Conjunctuurenquêtes bij de bedrijven. Berekeningen NBB.
Grafische verwerking: Westvlaams Economisch Studiebureau (WES)

enquête en de mate dat de maatschappelijke zetel van een onderneming de individuele gegevens verstrekt voor de diverse vestigingspunten (mogelijks verspreid over de verschillende regio's).

De hiernavolgende korte bespreking van de subregionale kurven beperkt zich tot West-Vlaanderen waarbij bewust geen vergelijking wordt gemaakt met de nationale curve of kurven van andere provincies. Een vergelijking van kurven is immers enkel relevant wanneer deze wordt beperkt tot het vergelijken van de richting en de keerpunten van de kurven. Een niveauvergelijking is onder meer niet zinvol gezien het kwalitatief karakter van de vragen en gezien de ene (nationale) curve gewogen is en de andere (subregionale) curve ongewogen is.

Uit de **globale** afgevlakte conjunktuurcurve voor West-Vlaanderen (zie grafiek) blijkt dat West-Vlaanderen vanaf het tweede trimester van 1993 een verbetering kent van de conjuncturele situatie. Het dieptepunt waarin de Westvlaamse economie zich bevond begin 1993 is voorbij. Een herleving van de economische activiteiten tekent zich duidelijk af. De brutokurve bevond zich eind 1993 (ondanks de lichte daling in de maand december) terug boven het niveau van eind 1991, maar toch nog onder het niveau van het topjaar 1989.

Ongeveer dezelfde evolutie wordt waargenomen bij de curve voor de sector **'industrie'**. De herleving is hier evenwel enkele maanden eerder gestart.

In de sektor **'handel'** steeg de conjunktuurindicator vanaf het tweede trimester van 1993 (zie afgevlakte curve). De brutokurve toont evenwel aan dat in november 1993 het niveau van eind 1991 nog niet was bereikt, terwijl in december 1993 de brutokurve zelfs een vrije val-beweging kende tot een niveau dat lager is dan het dieptepunt van begin 1993.

De afgevlakte conjunktuurcurve voor de bouw wijst nog niet op een uitgesproken herleving in deze sector. Na een bescheiden herleving in de tweede helft van 1992 daalde de afgevlakte curve vanaf begin 1993 en stabiliseerde midden 1993. De brutogegevens wijzen op een lichte verbetering in de tweede helft van 1993.

Resultaten van de expansiewetgeving, oscars voor de uitvoer 1993

A. Expansiewetgeving

Voor de toepassing van de expansiewetgeving moet er een onderscheid worden gemaakt tussen de wetgeving voor grote ondernemingen, namelijk de algemene wet van 17 juli 1959 en de bijzondere wet van 30 december 1970 (in West-Vlaanderen enkel van toepassing in de Westhoek, namelijk de arrondissementen Diksmuide, Ieper en Veurne) enerzijds en de wetgeving van 4 augustus 1978 voor de KMO anderzijds.

In het kader van de wetgeving voor de grote bedrijven werden voor West-Vlaanderen voor 6,4 miljard fr. investeringen goedgekeurd, dit is 12,9% van het globaal investeringsbedrag voor Vlaanderen of ongeveer dezelfde verhouding als in 1992. Het bedrag als dusdanig is een verdubbeling ten opzichte van het resultaat van 1992.

De goedgekeurde investeringen zullen 709 nieuwe arbeidsplaatsen creëren of 15,2% van het totaal voor Vlaanderen. Ook het aantal bijkomende jobs vertoont een sterke stijging ten opzichte van het aantal van 1992 (namelijk 476).

Wanneer men enkel rekening houdt met de wet van 30 december 1970 (van toepassing in de Westhoek) komt men tot een erg laag investeringsbedrag van 0,9 miljard fr. (ten opzichte van 2,1 miljard fr. in 1992) met 101 nieuwe arbeidsplaatsen (ten opzichte van de 232 nieuwe jobs in 1992).

Het aandeel van de buitenlandse investeringen in West-Vlaanderen viel in 1993 erg laag uit. Er werden slechts voor 369 miljoen fr. buitenlandse investeringen goedgekeurd of nauwelijks 2,5% van het investeringspakket voor Vlaanderen. Dit is een halvering ten opzichte van de cijfers van 1992. Het aantal bijkomende jobs is dan ook navenant: slechts 74 of 5% van het totaal voor Vlaanderen.

De cijfers in verband met de toepassing van de wet van 4 augustus 1978 duiden eens te meer op het grote belang van de KMO voor West-Vlaanderen. Gerangschikt volgens goedgekeurd investeringsbedrag is West-Vlaanderen opnieuw de belangrijkste Vlaamse provincie met een totaal van 14,2 miljard fr. of een aandeel van 29,3%. Dit is wel een daling van meer dan 4 miljard fr. ten opzichte van het bedrag van het jaar voordien maar deze daling is een fenomeen

dat in gans Vlaanderen waar te nemen valt. Het aantal bijkomende arbeidsplaatsen als gevolg van deze investeringen wordt in West-Vlaanderen geraamd op 1.746 of 24,5% van het totaal voor Vlaanderen, eveneens een daling ten opzichte van 1992. Het is duidelijk dat de aanhoudende zwakke conjunctuur de KMO's heeft aangezet tot voorzichtigheid inzake investeringen en bijkomende aanwervingen.

Eenzelfde tendens valt op te merken voor de Westhoek waar het goedgekeurd investeringsbedrag voor KMO's daalde van 3,1 miljard fr. in 1992 tot 2,3 miljard fr. in 1993 of 16,2% van het Westvlaamse totaal. Deze daling is ongeveer vergelijkbaar met de daling voor gans de provincie. Dit geldt dan ook voor het aantal bijkomende arbeidsplaatsen dat gedaald is van 356 in 1992 tot 310 in 1993 of 17,8% van het Westvlaams aantal.

B. Oscars voor de export

Bij de jaarlijkse uitreiking van de 'Oscars voor de Export' vielen in 1993 twee Westvlaamse bedrijven in de prijzen. Voor beiden gebeurde dit in de categorie uitrustingsgoederen.

Ipsos international nv

De nv Ipsos International gevestigd te Wevelgem is een wereldvermaard producent van industriële wasmachines. Het bedrijf biedt een gamma aan van wasmachines van 5 tot 30 kg en bereikte in 1992 een omzet van 784 miljoen fr. waarvan 96% export. Het vrij jong bedrijf (opgericht in 1993) behoort hiermee tot de top drie op wereldvlak inzake industriële wasmachines. De tewerkstelling eind 1993 beliep 110 personen.

Ipsos produceert thans $\pm$ 10.000 machines per jaar en voert uit naar 83 landen waarbij Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en de USA de belangrijkste markten zijn. Het Verre Oosten en meer bepaald Japan is reeds een aantal jaren een belangrijke markt. Thans gaat ook veel aandacht naar China en India.

Trislot Systems nv

De nv Trislot Systems te Waregem is ontstaan uit een afdeling van de Bekaert groep die in 1987 door het management werd overgenomen en uitgebouwd als een volledig zelfstandig bedrijf. Trislot Systems is gespecialiseerd in het produ-

ceren van spleetroosters uit roestvaste draden met een V-vorm.

De specifieke eigenschappen van deze roosters worden door het bedrijf aangewend bij het ontwerpen van complete roosterkonstrukties voor specifieke toepassingen.

Met deze hoog-gespecialiseerde producten haalt Trislot een omzet van ± 250 miljoen fr. en een tewerkstelling van ± 50 personen. Ongeveer 95% van de omzet wordt geëxporteerd waarvan 30% buiten de EU.

Zelfstandigen

Het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekering der Zelfstandigen (RSVZ) verspreidt cijfers over het aantal zelfstandigen naar hoofdberoep, naar bijberoep en de helpers.

Op 30 juni 1992 waren er 70.819 zelfstandigen naar hoofdberoep in West-Vlaanderen (zie tabel 4). Dit betekende een daling met 940 eenheden of $-1,3\%$ ten opzichte van het jaar voordien. In het Vlaamse Gewest en het Rijk was er

ook een achteruitgang, doch iets geringer ($-0,3\%$ en $-0,1\%$ respectievelijk).

Het aantal zelfstandigen naar hoofdberoep in West-Vlaanderen stagneerde in de tertiaire sektor. De daling in de provincie is te wijten aan de secundaire ($-2,7\%$) en de primaire ($-5,5\%$) sectoren. Globaal genomen is het zo dat de dienstensektor goed is voor bijna twee derden van deze categorie van zelfstandigen.

Er zijn wel grote verschillen naar subsektor. Zo was er een behoorlijke groei

Tabel 4

Evolutie van het aantal personen onder toepassing van het sociaal statuut der zelfstandigen. West-Vlaanderen, 30 juni 1991 - 30 juni 1992

	Aktiviteit als hoofdberoep						Helpers					
	Mannen		Vrouwen		Totaal		Mannen		Vrouwen		Totaal	
	1991	1992	1991	1992	1991	1992	1991	1992	1991	1992	1991	1992
Land- en tuinbouw	7.376	6.991	1.773	1.658	9.149	8.649	7.811	7.785	291	940	8.102	8.725
Visserij	235	221	56	50	291	271	12	12	0	0	12	12
Primaire sektor	7.611	7.212	1.829	1.708	9.440	8.920	7.823	7.797	291	940	8.114	8.737
Voedingsnijverheid	2.444	2.351	384	324	2.828	2.675	941	919	110	164	1.051	1.083
Textiel en kleding	731	687	561	519	1.292	1.206	339	331	62	59	401	390
Hout en meubels	1.190	1.164	41	33	1.231	1.197	430	430	11	15	441	445
Metaalnijverheid	1.126	1.078	32	30	1.158	1.108	321	301	7	12	328	313
Kunst- en precisienijverheid	974	947	125	130	1.099	1.077	160	153	19	27	179	180
Bouwnijverheid	4.230	4.213	99	75	4.329	4.288	1.147	1.151	25	39	1.172	1.190
Andere industrie	658	618	139	134	797	752	178	174	23	25	201	199
Bestuurders v. vennootschappen (a)	2.416	2.425	671	669	3.087	3.094	0	0	0	3	0	3
Secundaire sektor (a)	13.769	13.483	2.052	1.914	15.821	15.397	3.516	3.459	257	344	3.773	3.803
Vervoer	854	829	79	75	933	904	265	263	15	18	280	281
Handel, tussenhandel	9.045	8.899	6.345	6.106	15.390	15.005	2.443	2.429	667	852	3.110	3.281
Banken, verzekeringen	1.013	1.019	910	849	1.923	1.868	103	113	34	54	137	167
Horeca, logementen	2.297	2.317	2.075	2.007	4.372	4.324	326	366	165	224	491	590
Vermakelijkheden, foorkramers	925	893	839	771	1.764	1.664	135	139	53	58	188	197
Geneesheren, tandartsen, apothekers, veeartsen, paramedici	3.625	3.670	1.387	1.394	5.012	5.064	68	69	32	57	100	126
Andere vrije beroepen	2.839	2.987	837	929	3.676	3.916	152	157	69	99	221	256
Andere diensten	4.659	4.493	3.919	3.779	8.578	8.272	717	731	145	179	862	910
Bestuurders van vennootschappen	3.354	3.811	1.496	1.674	4.850	5.485	0	3	0	24	0	27
Tertiaire sektor	28.611	28.918	17.887	17.584	46.498	46.502	4.209	4.270	1.180	1.565	5.389	5.835
Totaal West-Vlaanderen	49.991	49.613	21.768	21.206	71.759	70.819	15.548	15.526	1.728	2.849	17.276	18.375
Vlaanderen	220.701	221.123	96.678	95.318	317.379	316.441	47.789	47.404	6.124	8.677	53.913	56.081
Het Rijk	378.428	379.694	165.607	163.991	544.035	543.685	65.912	65.041	8.471	11.503	74.383	76.544

(a) Inclusief bestuurders van vennootschappen in de sektor vervoer.

Bron: Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ).

in het aantal bestuurders van vennootschappen in de dienstensektor (+13,1%) en de vrije (niet-medische) beroepen (+6,5%). Vele subtakken kenden evenwel een redelijke vermindering van het aantal zelfstandigen naar hoofdberoep. In de hele primaire sektor, de voedingsnijverheid, de textiel- en kledingindustrie, de andere industrie en de vermaakelijkheden en foorkramers bedroeg de daling -5 à -7%.

De daling was voor de vrouwen groter dan voor de mannen en dit zowel voor West-Vlaanderen, het Vlaamse Gewest als het Rijk.

Het aantal helpers kende een opleving: op 30 juni 1992 waren er 18.375 helpers in West-Vlaanderen. Daarmee groeide deze categorie met 1.099 eenheden of +6,4%. De aangroei in het Vlaamse Gewest (+4,0%) en het Rijk (+2,9%) was iets geringer.

Ook hier presteerde de tertiaire sektor het best (+8,3%). De primaire sektor noteerde een groeicijfer van 7,7%. In de secundaire sektor was er een stagnatie. De meeste helpers zijn werkzaam in de primaire sektor.

De toename in het aantal helpers komt op rekening van de vrouwen (+64,9% in West-Vlaanderen). Bij de mannen was er geen groei.

In West-Vlaanderen waren er op 30 juni 1992 9.801 zelfstandigen als bijberoep. Dit betekende een aangroei van 2,6% in vergelijking met het jaar voordien. Bijna drie vierden onder hen zijn actief in de dienstensektor. Het Vlaamse Gewest (+1,3%) en het Rijk (+1,6%) kenden een iets geringere toename over het afgelopen jaar.

Land- en tuinbouw

In eerste instantie worden de resultaten van de jaarlijkse land- en tuinbouwstellingen door het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS) aangewend voor de bespreking van de Westvlaamse land- en tuinbouwsektor. De meest recente beschikbare gegevens dateren van 15 mei 1992.

In 1992 werden er 15.993 Westvlaamse land- en tuinbouwbedrijven geteld. Dit stemt overeen met een daling van 463 bedrijven (-2,8%) ten opzichte van 1991. In Vlaanderen (-3,9%) en het Rijk als geheel (-3,8%) werd in relatieve termen een grotere afname waargenomen. Bovendien was in Vlaanderen en het Rijk de procentuele daling in de periode 1991-1992 groter dan in de pe-

Tabel 5

Bestendig tewerkgestelden in de land- en tuinbouw, 15 mei 1991 - 15 mei 1992

	West-Vlaanderen		Index (1991 = 100)		
	1991	1992	West-Vlaanderen	Vlaanderen	Het Rijk
<i>Mannen</i>					
Bedrijfschouffenden	13.958	13.456	96,4	96,0	95,9
Gezinsleden (a)	1.564	1.449	92,6	91,5	92,4
Anderen	846	818	96,7	100,6	98,8
<i>Vrouwen</i>					
Bedrijfschouffenden	1.171	1.107	94,5	91,7	92,1
Anderen (b)	320	298	93,1	94,8	94,5

(a) Al dan niet bezoldigd.

(b) Gelet op de onbetrouwbaarheid van de gegevens, worden de cijfers voor de vrouwelijke meewerkende gezinsleden niet vermeld.

riode 1990-1991 (Vlaanderen: -3,6%, Rijk: -3,4%). In West-Vlaanderen daarentegen was de procentuele daling in de periode 1991-1992 (-2,8%) iets lager dan in de periode 1990-1991 (-3,0%).

Ook de tewerkstelling in de land- en tuinbouw blijft verder dalen. Het aantal mannelijke bestendig tewerkgestelden in de land- en tuinbouw is in 1992 gedaald met 502 personen (-3,6%) ten opzichte van 1991. In vergelijking met Vlaanderen (-4,0%) en het Rijk (-4,1%) kende West-Vlaanderen een kleinere daling. De daling van het aantal Westvlaamse mannelijke bestendig tewerkgestelden in de land- en tuinbouw was in de periode 1991-1992 (zowel absoluut als procentueel) groter dan de daling vastgesteld in de periode 1990-1991 (-388 personen, -2,7%) en in de periode 1989-1990 (-224 personen, -1,5%).

In West-Vlaanderen was de afname van het aantal mannelijke bestendig tewerkgestelden vooral het gevolg van het kleiner aantal mannelijke bedrijfshouffenden (-359 personen, -3,1%). Maar ook het aantal gezinsleden (al dan niet bezoldigd) is in relatieve termen sterk gedaald in de periode 1991-1992 (-7,4%) (1990-1991: -2,8%).

In 1992 bedroeg de totale oppervlakte kultuurgrond in West-Vlaanderen 208.190 ha. Dit stemt overeen met een vermindering van 223 ha ten opzichte van 1991, wat minder is dan de gemiddelde daling vastgesteld in de periode 1970-1980 (-1.374 ha per jaar) en in de periode 1980-1991 (-669 ha per jaar).

De oppervlakte kultuurgrond beteeld door beroepslandbouwers en -tuinbouwers bedroeg in 1992 192.278 ha en is ten opzichte van 1991 gedaald met 1.203 ha (1990-1991: -1.473 ha, 1989-1990: -367 ha). In relatieve termen is dit een daling met 0,6%, wat overeenstemt met de daling vastgesteld in Vlaanderen (-0,6%) maar kleiner is dan de daling in het Rijk (-0,8%).

Het aandeel van West-Vlaanderen in Vlaanderen (35,9%) is in 1992 dan ook op hetzelfde niveau gebleven als in 1991 terwijl het aandeel in het Rijk in 1992 (15,8%) lichtjes is gestegen ten opzichte van 1991 (15,7%).

In 1992 werd het Westvlaamse teeltpatroon vooral beïnvloed door de afname (ten opzichte van 1991) van de oppervlakte bestemd voor weiden en grasland (-1.695 ha), de teelt van graan- gewassen (-1.517 ha), nijverheidsgewassen (-385 ha) en droog geoogste peulvruchten (-376 ha).

De oppervlakte bestemd voor de teelt van aardappelen (+2.163 ha) en groen-voedergewassen (+1.129 ha) nam in belangrijke mate toe. De groenteteelt in open lucht kende in West-Vlaanderen een kleine groei qua beteelde oppervlakte (+224 ha) en qua aandeel in Vlaanderen (1991: 62,3%, 1992: 63,7%) en in het Rijk (1991: 43,2%, 1992: 43,9%).

De stijging van het teeltareaal voor groenteteelt in open lucht was vooral het gevolg van de toegenomen oppervlakte bestemd voor spuitkolen voor de inmaaknijverheid (+302 ha), bloemkolen voor de inmaaknijverheid (+227

ha), spinazie voor de inmaaknijverheid (+117 ha) en prei (+91 ha).

Een belangrijke afname van de teeltoppervlakte werd vastgesteld bij witloofwortelen (-100 ha), groen geogoste stamslabonen (-97 ha), tuinwortelen voor de inmaaknijverheid (-85 ha), groen geogoste erwten voor de inmaaknijverheid (-81 ha) en tuinwortelen voor vers verbruik (-62 ha).

De oppervlakte bestemd voor groenten die industrieel worden verwerkt, nam 67,8% (1991: 66,3%) in van het totale teeltareaal voor groenteteelt in open lucht.

Ook in 1992 is de oppervlakte bestemd voor sierteelt gestegen. In 1992 bedroeg het teeltareaal voor sierteelt 585,2 ha, zijnde een stijging van 1,1% ten opzichte van 1991. Deze relatieve groei is kleiner dan in voorgaande jaren (1988-1989: +5,1%, 1989-1990: +6,7%, 1990-1991: +1,8%). Het aandeel van West-Vlaanderen in het sierteeltareaal van Vlaanderen (1991: 13,1%, 1992: 12,6%) en het Rijk (1991: 11,4%, 1992: 10,9%) is lichtjes gedaald.

In de rangschikking van de negen Belgische provincies blijft West-Vlaanderen

op de derde plaats (na Oost-Vlaanderen en Antwerpen). Binnen West-Vlaanderen neemt het arrondissement Brugge 40,7% in van het totale Westvlaamse sierteeltareaal (Tielt: 19,2%, Kortrijk: 11,1%, Ieper: 11,1%, Roeselare: 10,3%).

Van het totale Westvlaamse sierteeltareaal was in 1992 87,6% (of 512,4 ha) bestemd voor teelt in open lucht voor verkoop en 12,4% (of 72,8 ha) voor teelten onder serres en ramen (in glas of plastic). Deze procentuele verdeling stemt overeen met de verdeling waargenomen in 1991.

De oppervlakte bestemd voor sierteelt in open lucht (voor verkoop) is in 1992 (512,4 ha) ten opzichte van 1991 (506,9 ha) lichtjes gestegen. Dit was het resultaat van een kleiner teeltareaal voor het geheel van bloemen, bloembollen, snijbloemen en sierplanten (-2,7 ha, in de periode 1990-1991 was dit nog +13,8 ha) en een grotere oppervlakte bestemd voor bomen en heesters (+8,2 ha, in de periode 1990-1991 was dit -14,1 ha).

Wat de sierteelten onder serres en ramen (in glas of plastic) betreft, is het teeltareaal in 1992 (ten opzichte van

1991) lichtjes toegenomen (van 72,0 ha in 1991 tot 72,8 ha in 1992). Dit was vooral het gevolg van de stijging van de oppervlakte teeltareaal bestemd voor potplanten (+4,6 ha of +19,5%), en perken balkonplanten (+3,0 ha of 23,2%). Het teeltareaal bestemd voor de restcategorie van de bloemkwekerijgewassen (andere bloemkwekerijgewassen dan potplanten, perken balkonplanten, snijbloemen, azalea's, knollen en bollen, en zaden van bloemen en sierplanten) daalde in de periode 1992-1991 met 4,9 ha (of -36,6%), terwijl in de periode 1990-1991 nog een forse stijging (+94,9%) werd vastgesteld. Ook het teeltareaal bestemd voor snijbloemen kende een afname (-9,9%).

In toepassing van Verordening nr. 866/90 (inzake verwerking en commercialisatie van land- en tuinbouwproducten) werd in 1993 aan vier Westvlaamse projecten EOGFL-steun toegekend voor een totaal bedrag van 1.261.010 ECU (investeringsbedrag: 458.325.052 BEF), zijnde 28,3% van de aan het Rijk toegekende steun (46,8% van Vlaanderen). Eén project situeerde zich in de Westhoek (toegekende steun: 916.826

Tabel 6

Evolutie van het teeltpatroon in West-Vlaanderen, 15 mei 1991 - 15 mei 1992

Sektor	Beteelde oppervlakte in West-Vlaanderen (in ha)		Teeltpatroon 1992 (in %)			Aandeel W.-Vl. in het Rijk	Aandeel W.-Vl. in Vlaanderen
	1991	1992	West-Vl.	Het Rijk	Vlaanderen	(in %)	(in %)
Weiden en grasland	83.520	81.825	39,4	46,1	40,8	13,3	33,6
Graangewassen	40.256	38.739	18,7	23,2	18,9	12,5	34,4
Groenvoedergewassen	25.236	26.365	12,7	11,9	17,5	16,6	25,2
Aardappelen	20.793	22.956	11,0	4,3	6,7	39,5	57,1
Nijverheidsgewassen	17.816	17.431	8,4	9,0	7,2	14,4	40,8
Groenteteelt in open lucht	13.577	13.801	6,6	2,3	3,6	43,9	63,7
Wortel- en knolgewassen	3.549	3.456	1,7	0,9	1,5	30,4	39,2
Pootgoed en landbouwzaden voor de verkoop	815	1.028	0,5	0,3	0,4	29,5	47,5
Droog geogoste peulvruchten	1.064	688	0,3	0,3	0,2	15,3	53,9
Glasteelt	351	366	0,2	0,2	0,3	17,6	18,1
Fruitteelt	340	362	0,2	1,1	2,2	2,5	2,7
Bomen en heesters	341	349	0,2	0,3	0,5	9,6	11,8
Andere	250	238	0,1	0,1	0,2	12,6	16,6
Totaal	207.908	207.604	100,0	100,0	100,0	15,5	34,8
Tuinbouw voor het gezin	48	39				12,0	15,3
Teeltvrij gelaten grond	457	547				9,3	13,5
Totaal	208.413	208.190				15,5	34,6

ECU). Bij gebrek aan financiële middelen kon het Operationeel Programma inzake pluimveeslachterijen en -versnijderijen niet worden betoelaagd.

Enig inzicht in de toekomstige evolutie van de Westvlaamse tuinbouwsector kan worden bekomen via een analyse van het recente investeringsniveau. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de investeringsbedragen die worden vermeld op de aanvragen voor tussenkomst van het Landbouwinvesteringsfonds. Deze aanvragen worden voor advies overgemaakt aan de **Tuinbouwdienst voor West-Vlaanderen van het Ministerie van Landbouw**.

In 1993 werden 208 aanvraagdossiers ingediend, die overeenstemmen met een totaal investeringsniveau van 854,0 miljoen fr. Hiermee werd de stijgende trend van de vorige jaren afgebroken (1990: 899,3 miljoen fr., 1991: 1.139,2 miljoen fr., 1992: 1.568,9 miljoen fr.). Oorzaken van deze terugval zijn onder meer de minder gunstige rendabiliteit en vooruitzichten voor bepaalde deelsektoren (stookintensieve groenteteelt onder glas, potplanten, snijbloemen en fruit), de weigering en vertraging in de behandeling van de aanvragen voor bouw- en uitbatingsvergunningen (vooral voor nieuwbouw van glastuinbouwbedrijven) en de frekwente controles van sociale- en arbeidsinspectie op bedrijven gekombineerd met het uitblijven van een voor de sektor aangepaste reglementering inzake tewerkstelling.

De investeringen in de Westvlaamse tuinbouwsector situeerden zich vooral in de groenteteelt (in open lucht of onder glas) (60,9% van het totale investeringsbedrag of 62,5% van het totaal aantal dossiers in 1993). Een aanzienlijke procentuele vermindering van het investeringsvolume ten opzichte van 1992 werd waargenomen in onder meer de sectoren fruit (-86,2% tot 10,5 miljoen fr. in 1993), snijbloemen (-79,7% tot 4,6 miljoen fr.), potplanten (-69,3% tot 31,0 miljoen fr.), planten opkweek (-57,6% tot 39,5 miljoen fr.) en groenteteelt onder glas (-55,4% tot 323,9 miljoen fr.). In de overige sectoren werd een daling vastgesteld van 2,2% tot 15,9%.

37,8% van het investeringsvolume in de Westvlaamse tuinbouwsector kwam voor in het arrondissement Roeselare (Tielt : 21,6%, Kortrijk: 12,7%, Ieper: 9,9%, Brugge: 8,1%). In het arrondissement Brugge zijn de investeringen in de tuinbouwsector in 1993 (ten opzichte van 1992) fors gedaald met 76,9% (van

Tabaksoogst Wervik.

299,2 miljoen fr. in 1992 tot 69,1 miljoen fr. in 1993). De procentuele daling in het arrondissement Roeselare was iets minder groot maar toch nog aanzienlijk (-57,1%, of van 752,0 miljoen fr. in 1992 tot 322,9 miljoen fr. in 1993). Het investeringsvolume dat het arrondissement Veurne in 1992 (49,3 miljoen fr.) nog noteerde, werd in 1993 herleid tot een investeringssom van slechts 1,0 miljoen fr. Enkel in de arrondissementen Diksmuide (1992: 12,1 miljoen fr., 1993: 38,2 miljoen fr.) en Ieper (1992: 67,9 miljoen fr., 1993: 84,9 miljoen fr.) werd een stijging waargenomen. In de overige arrondissementen werd een daling genoteerd (Tielt: -17,5%, Kortrijk: -7,1%, Oostende: -6,3%).

In 1993 werden in de Westvlaamse tuinbouwsector 36 eerste installaties geteld (tegenover 66 in 1992), waarvan 16 overnames en 20 nieuwe vestigingen. 33,3% van de eerste installaties situeerde zich in het arrondissement Roeselare (Tielt: 27,8%, Kortrijk: 16,7%).

Het **Provinciaal Centrum voor Land- en Tuinbouw** heeft in 1993 zijn onderzoeksprogramma voortgezet op het vlak van akkerbouw en groenteteelt.

Met het Instituut voor de Aanmoediging van Wetenschappelijk Onderzoek in Nijverheid en Landbouw (IWONL) werd een nieuwe tweejarige overeenkomst afgesloten voor onderzoek op akkerbouwgewassen. Hierbij wordt speciaal aandacht besteed aan alternatieve

teelten (zoals olievlas en cichorei) en het op punt stellen van ziekteverschuwingsystemen voor onder meer de bestrijding van de aardappelplaag. Voorts wordt verder onderzoek verricht naar het milieuvriendelijk aanwenden van mengmest voor de teelt van wintergranen en aardappelen.

De onderzoeksovereenkomsten met het IWONL inzake het onderzoek op volleeldsgroenten en op diepvriesgeschiktheid van groenten lopen verder. Hierbij staat telkens het begrip kwaliteit centraal en wordt onderzoek gedaan naar milieuvriendelijke produktiemogelijkheden inzake bemesting en gewasbescherming. De kwaliteitsvolging gebeurt intensief door het scheikundig laboratorium van het Provinciaal Centrum voor Land- en Tuinbouw. Binnen de tuinbouwsector richt het onderzoek zich niet alleen op volleeldsgroenten, maar eveneens op glasgroenten, witloof, champignons, aardbeien en fruit.

De drie nieuwe vzw's die binnen het Provinciaal Centrum werden opgericht in 1992 ('Proefcentrum voor de Champignonenteelt', 'Inter-provinciaal Proefcentrum voor de Aardappelenteelt', 'Proefcentrum voor de Akkerbouw') hebben hun activiteiten in 1993 opgestart en uitgebreid. Bovendien werd in 1993 op initiatief van de Provinciale Landbouwkamer het Provinciaal Centrum voor Landbouw en Milieu (PRO-CLAM) opgericht.

In 1993 werd tevens een nieuw witloofonderzoeksgedebouw officieel in gebruik genomen.

Binnen de melkafdeling werd in 1993 de 'melkfoon' in gebruik genomen. De melkfoon laat toe dat de landbouwer op ieder ogenblik zijn meest recente kwaliteitsresultaten telefonisch rechtstreeks aan de computer kan opvragen. Voor de nabije toekomst wordt voorzien dat deze computer de landbouwer opbelt om hem te verwittigen van minder gunstige kwaliteitsresultaten. Daarnaast werd binnen de melkafdeling een begeleidingsproject opgestart met steun van de EU.

Tenslotte lopen de klassieke opleidingsprogramma's verder. De problemen in de land- en tuinbouwsector hebben de interesse voor naschoolse vorming enigszins doen afnemen. Toch kennen de vormingsprogramma's inzake het stimuleren van boomkwekerij en sierteelt een behoorlijk succes. De sinds enkele jaren opgezette betaalde voorlichting voor champignonenteelt, witloofenteelt en tevens boomkwekerij en sierteelt kende in 1993 een normaal verder verloop.

De omzet van de **Veiling REO te Roeselare** is in 1993 ten opzichte van 1992 gestegen met 16,0% tot 4.160.565.312 fr. Hierbij werd zelfs een hogere omzet genoteerd dan in het topjaar 1991 (3.970.961.779 fr.). De aangevoerde hoeveelheid-uitgedrukt in verpakkingseenheden (VE)-kende slechts een lichte stijging (+0,8%) tot 30.753.313 VE.

In 1993 werden er 2.875 ledenproducenten-aanvoerders geteld. Dit zijn er 165 minder dan in 1992. Deze

daling is evenwel het gevolg van het feit dat de niet-actieve leden werden uitgenodigd om uit administratieve redenen ontslag te nemen. 204 producenten zijn op deze uitnodiging ingegaan. Daarnaast werden 96 nieuwe inschrijvingen geteld en 57 spontane ontslagen.

Het aantal handelaren-kopers is gestegen tot 490 in 1993 (+4,3% ten opzichte van 1992).

In 1993 werd ten opzichte van 1992 een aanzienlijke procentuele stijging genoteerd van de omzet inzake serresla (+52,3%). Dit gunstig evolutiecijfer voor serresla is vooral het gevolg van een hogere prijsnotering. De omzetstijging van prei (+24,1%) is zowel het resultaat van een grotere aangevoerde hoeveelheid als van een hogere eenheidsprijs. Het omzetcijfer van witloof is gestegen (+23,2%) ondanks de daling van de aangevoerde hoeveelheid. Ook inzake aardbeien (+19,5%) werd een belangrijke omzetstijging waargenomen. Omzetsdalingen werden onder meer genoteerd voor openlucht sla (-48,2%), bloemkool (-8,1%) en tomaten (-2,5%).

Het simultaan in blok verkopen vertegenwoordigde in 1993 99,0% van de totale verkochte produktie (1992: 98,9%, 1985: 84,9%). 31,9% van de omzet van de Veiling REO in 1993 betrof de simultane aankoop vanuit andere veilingen (1992: 29,9%, 1985: 12,4%).

ZEEBRUGGE : THE PLACE TO BE FOR BUSINESS

Investeer nu in de toekomst. De Transportzone Zeebrugge biedt ruimte (gronden) en burelen voor alle Haven- en Transportgebonden bedrijven.

Voor inlichtingen en begeleiding bel nu
NV TRANSPORTZONE op het nummer 050 / 54.76.47
(internationaal /3250.547.647)

TRANSPORTZONE ZEEBRUGGE NV

AN OFFICE WITH A
WORLDWIDE VIEW!

Zeevisserij

De omvang van de Belgische visserijvloot blijft verder dalen. Eind 1993 werden er nog 170 vaartuigen geteld (waarvan 158 vaartuigen bemand) of 12 vaartuigen minder dan eind 1992. Met uitzondering van Blankenberge werd terug in alle kusthavens een inkrimping van de vloot vastgesteld (Zeebrugge: -10 vaartuigen, Oostende: -3, Nieuwpoort: -1). De restcategorie (zijnde de schepen die, hoewel ze geen kusthaven als thuishaven hebben, hoofdzakelijk opereren voor de Belgische Kust) is aangegroeid met twee vaartuigen.

16 schepen werden aan de vloot onttrokken (9 in Zeebrugge, 5 in Oostende, 2 in Nieuwpoort), terwijl slechts 2 nieuwe schepen (met Zeebrugge als thuishaven) in de vaart werden gebracht.

In 1993 werden 5 schepen verplaatst naar andere havens: 2 vaartuigen van Zeebrugge naar Oostende, één vaartuig van Zeebrugge naar Nieuwpoort en 2 vaartuigen van de Scheldevloot naar de voormelde 'restcategorie'.

De totale vlootcapaciteit daalde in 1993 met 4,8% tot 24.156 bruto tonnenmaat (BT) (1992: 25.375 BT). Ook de totale drijfkracht van de Belgische vloot is gedaald (-5,4%) tot 95.030 PK (1992: 100.491 PK). Indien deze trend zich verderzet zullen de doelstellingen voor eind 1996 inzake maximale vlootomvang vroegtijdig worden bereikt.

In de oorspronkelijke versie van het Meerjarig Oriëntatieprogramma (MOP) (1993-1996) werden aan de Belgische zeevisserij zware inspanningen gevraagd inzake inkrimping van de vloot. Gezien de verwachte drastische gevolgen hier-

van voor de leefbaarheid van de visserijsector (met inbegrip van de aanverwante sectoren) heeft de GOM-West-Vlaanderen in 1993 een motiveringsnota opgemaakt ter herziening van het MOP. Gezien het belang van de in deze nota vermelde benedengrens inzake vlootomvang heeft de Europese Commissie bij Beschikking van 22 november 1993 beslist het MOP 1993-1996 voor België te herzien. Deze herziening betekent dat tegen eind 1996 de omvang van de Belgische zeevisserijvloot maximaal 67.857 KW (of 20.914 BT) mag bedragen in plaats van de oorspronkelijke doelstelling voor eind 1996 van 58.512 KW (of 17.992 BT).

Eind 1993 werden er 720 aangemonsterde zeelieden geteld (1992 : 762 zeelieden). Gegevens inzake het aantal afgemonsterde (beschikbare) zeelieden (eind 1993) zijn voorlopig nog niet beschikbaar. Eind 1992 werden er 538 afgemonsterde zeelieden geteld.

De globale besomming van de aanvoer door Belgische vaartuigen in Belgische havens is in 1993 minder fors gedaald (-3,9% ten opzichte van 1992) dan in de periode 1991-1992 (-20,1%). De waarde van de visaanvoer bedroeg in 1993 uiteindelijk 2.285,8 miljoen fr. (1992: 2.379,8 miljoen fr., 1991: 2.977,8 miljoen fr.).

Deze daling is het gevolg van een vermindering van de aangevoerde hoeveelheid (van 24.678 ton in 1992 tot 22.897 ton in 1993, zijnde -7,2%) die gedeeltelijk werd gecompenseerd door een hogere algemene gemiddelde visprijs (van 96,4 fr./kg tot 99,8 fr./kg, zijnde +3,5%). Prijsstijgingen werden vastgesteld voor onder meer garnaal (+15,2%), pladijs (+6,1%) en rog

(+4,6%). Voor onder meer Sint-Jakobsschelpen (-22,9%), lagoestines (-18,5%), kabeljauw (-10,4%), tong (-9,8%), wijting (-9,1%) en tarbot (8,0%) werden daarentegen lagere gemiddelde prijzen vastgesteld dan in 1992.

De vangstactiviteit-uitgedrukt in aantal zeedagen-kende een daling van 11%. Het aanvoergewicht per zeedag vermeerderde met 4% tot 758 kg, terwijl de aanvoerwaarde per zeedag is gestegen met 8% tot 75.600 fr. De gasoliekosten stegen daarentegen met 6% tot 7,2 fr./liter.

De grootste procentuele daling van de besomming werd vastgesteld in de haven van Zeebrugge (-5,9%). In de haven van Oostende werd een beperktere daling opgetekend (-0,7%), terwijl in de haven van Nieuwpoort de totale besomming zelfs lichtjes is gestegen (+0,6%).

Met betrekking tot de aangevoerde hoeveelheid vis is de situatie volledig verschillend. Nieuwpoort kende de grootste relatieve daling (-14,4%), gevolgd door Oostende (-7,0%) en Zeebrugge (-6,8%). De forse daling van de aangevoerde hoeveelheid in Nieuwpoort werd dus volledig gecompenseerd door een stijging van de gemiddelde prijs in deze haven (+17,5%), wat duidelijk meer is dan in de andere havens (Oostende: +6,7%, Zeebrugge +1,0%).

Wat de waarde van de aanvoer betreft, blijft de haven van Zeebrugge de belangrijkste haven met een aandeel van 62,7% in de totale besomming van 1993, wat evenwel lager is dan in 1992 (64,0%). Nieuwpoort (van 4,9% in 1992 tot 5,1% in 1993) en Oostende (van 31,1% in 1992 tot 32,2% in 1993) ken-

Tabel 7
Toestand van de visserijvloot 1992-93 (31 december)

Haven	Totaal aantal vaartuigen		Bemande vaartuigen		Aangemonsterde zeelieden		Bruto tonnenmaat		Drijfkracht PK	
	1992	1993	1992	1993	1992	1993	1992	1993	1992	1993
Zeebrugge	103	93	95	85	471	431	17.599	16.650	68.629	63.598
Oostende	48	45	46	43	186	174	4.966	4.659	20.564	19.985
Nieuwpoort	23	22	22	21	83	81	1.747	1.699	8.038	7.768
Blankenberge	2	2	2	2	8	8	153	153	600	600
Andere	6	8	4	7	14	26	910	995	2.660	3.079
Totaal	182	170	169	158	762	720	25.375	24.156	100.491	95.030

Bron: Bestuur van het Zeewezen en de Binnenvaart.

Tabel 8
Aanvoer Belgische en vreemde vissersvaartuigen 1992-93

Haven	Door Belgische vaartuigen				Door vreemde vaartuigen			
	Hoeveelheid (ton)		Waarde (milj. fr.)		Hoeveelheid (ton)		Waarde (milj. fr.)	
	1992	1993	1992	1993	1992	1993	1992	1993
Zeebrugge	15.269	14.233	1.523,0	1.433,6	7	267	1,1	19,4
Oostende	8.228	7.653	740,4	735,1	3	9	0,9	1,2
Nieuwpoort	1.181	1.011	116,4	117,1	—	14	—	4,8
Totaal	24.678	22.897	2.379,8	2.285,8	10	290	2,0	25,4

Bron: Dienst voor de Zeevisserij.

den een verhoging van het aandeel in de totale besomming.

De hoogste gemiddelde prijs werd in 1993 genoteerd in de haven van Nieuwpoort (115,8 fr./kg), gevolgd door de haven van Zeebrugge (100,7 fr./kg) en Oostende (96,1 fr./kg).

De aanvoer van vreemde vaartuigen in Belgische havens is opmerkelijk gestegen van 10 ton (of 2,0 miljoen fr.) in 1992 tot 290 ton (of 25,4 miljoen fr.) in 1993. 92% van deze hoeveelheid (of 76% van de waarde) werd aangevoerd in de haven van Zeebrugge.

De aanvoer van Belgische vaartuigen in vreemde havens is niet alleen qua aanvoergewicht (van 8.676 ton in 1992 tot 9.353 ton in 1993, of +7,8%) maar ook qua aanvoerwaarde (van 755,2 miljoen fr. in 1992 tot 812,0 miljoen fr. in 1993, of +7,5%) gestegen. Hierdoor bedroeg de globale besomming van de aanvoer in Belgische en vreemde havens in 1993

(zoals in 1992) circa 3,1 miljard fr., waarin de aanvoer in vreemde havens reeds een aandeel heeft van circa 26% (1991: 22%, 1992: 24%).

In 1993 werd inzake modernisering van vissersvaartuigen aan zes projecten (vijf in Zeebrugge en één in Oostende) steun van het Europees Oriëntatie- en Garantiefonds voor de Landbouw (EOGFL) toegekend in het kader van Verordening nr. 4028/86 voor een totaal steunbedrag van 10.807.688 BEF. In 1993 werd één nieuwbouwproject ingediend dat evenwel niet werd goedgekeurd. Er werden geen aquikultuurprojecten ingediend die zich lokaliseren in West-Vlaanderen.

In toepassing van Verordening nr. 4042/89 (inzake verwerking en commercializatie van vis- en aquikultuurprodukten) werd in 1993 slechts aan één Westvlaams project EOGFL-steun toegekend voor een totaal bedrag van

40.347 ECU (investeringsbedrag: 11.583.862 BEF). Bij gebrek aan financiële middelen werd het ingediende operationeel programma 1993 niet betoelaagd. Door een herschikking tussen het operationeel programma 1993 en het operationeel programma 1992 kon evenwel het voormelde project worden betoelaagd.

Vanaf 1994 worden de maatregelen ter begeleiding van de herstructurering van de visserijsector gefinancierd met middelen uit het nieuw gecreëerde Financieringsinstrument voor de Oriëntatie van de Visserij (FIOV) (zie Verordeningen nrs. 2080/93 en 3699/93). Deze maatregelen vielen tot voor kort onder de voormelde Verordeningen nrs. 4028/86 (ter verbetering en aanpassing van de structuur van de visserij en aquikultuur) en 4042/89 (ter ondersteuning van de verwerking en commercializatie van visprodukten).

Verloop van het toeristisch seizoen 1993

De definitieve toeristische index Kust, Brugge en het Achterland welke een inzicht geeft in het niveau van de toeristische activiteit in de drie regio's van West-Vlaanderen werd voor het globaal seizoen 1993 afgesloten op het niveau van 97,8. Dit betekent dat de toeristische activiteit in 1993 met 2,2% is achteruitgegaan ten opzichte van 1992.

De WES-index liep terug in elk van de drie Westvlaamse toeristische zones. De achteruitgang was het grootst in Brugge (-7,3%). In het Achterland bedroeg de daling 2,9% en aan de Kust 1,7%.

De negatieve trend was in 1993 sterker dan in 1992. Toen werd een achteruitgang met 1,6% geregistreerd ten opzichte van het referentiejaar 1991. De opmars van het toerisme die in het midden van de jaren '80 werd ingezet kon

zich niet handhaven in het begin van de jaren negentig.

De toeristische activiteit daalde in het voorseizoen licht met 0,8% ten opzichte van 1992. De activiteit in juli en augustus daalde in beide gevallen echter met 3,3%. In september is de achteruitgang beperkt tot 1%.

Deze negatieve trend is terug te vinden in de diverse deelposten waaruit de index is opgebouwd. Voor de rubriek 'Kust' zijn de eindresultaten van de deelposten als volgt: overnachtingen -2,8%, verkeersdrukte -3,7%, handelsactiviteit -1,6%, openbare nutsvoorzieningen -0,1%. De enige, weliswaar beperkte, positieve evolutie zit in de rubriek 'ontspanning en recreatie' met +0,2%. In de rubriek 'Brugge' dalen de overnachtingen in de Brugse hotels met 6,8%. De post 'recreatie' met onder meer museabezoek, bootjes- en fietsenverhuur gaat achteruit met 7,8%. In het Achterland dalen de overnachtingen in

de hotels met nauwelijks 0,8%, het gebruik van recreatieve voorzieningen gaat echter met 5% achteruit.

Gezien het belang van het verblijftoerisme aan de Kust is het interessant de rechtstreekse meetpost hiervan namelijk de overnachtingen, meer in detail te analyseren.

Deze overnachtingen zijn, zoals hoger vermeld, met 2,8% gedaald ten opzichte van vorig jaar. Met uitzondering van de vakantie dorpen die een stijging noteerden van 13,8%, registreerden de hotelsector, het appartementstoerisme, het sociaal toerisme en de campings minder overnachtingen dan vorig jaar. In cijfers uitgedrukt is deze trend als volgt: hotelsector -2,3%, verhuur van appartementen -3,7%, sociaal toerisme -5,8% en de verhuur van trekkerstandplaatsen op campings -5,2%.

CERTIFIKATIE - INSTELLING

EUROSYM : UW PARTNER VOOR DE CERTIFIKATIE VAN UW KWALITEITSSYSTEEM.

Eurosym is in het bijzonder gespecialiseerd in de beoordeling van "Kwaliteitssystemen" volgens de ISO normen 9001 - 9002 - 9003.

Industriële sectoren

- * BOUW
- * CHEMIE
- * ELEKTROTECHNIEK
- * INFORMATIKA
- * HOUT-PAPIER
- * MACHINEBOUW
- * METAAL
- * TEXTIEL
- * VOEDING
- * DENTAAL TECHNISCHE BEDRIJVEN
- * GRAFISCHE INDUSTRIE (DRUKKERIJEN)
- * SCHOONMAAK

Diensten sectoren

- * DISTRIBUTIE
- * ALGEMENE, ADMINISTRATIEVE, SOCIALE EN GEZONDHEIDSDIENSTEN
- * TRANSPORT
- * ONDERWIJS EN VORMING

Zowel bij kleine, middelgrote als grote bedrijven.

EUROSYM v.z.w.
Pres. Kennedypark 23 D
8500 KORTRIJK
Tel. 056/76 67 07

Kontaktpersoon:
C. Vanden Bussche
Managing Director
Fax. 056/76 73 69

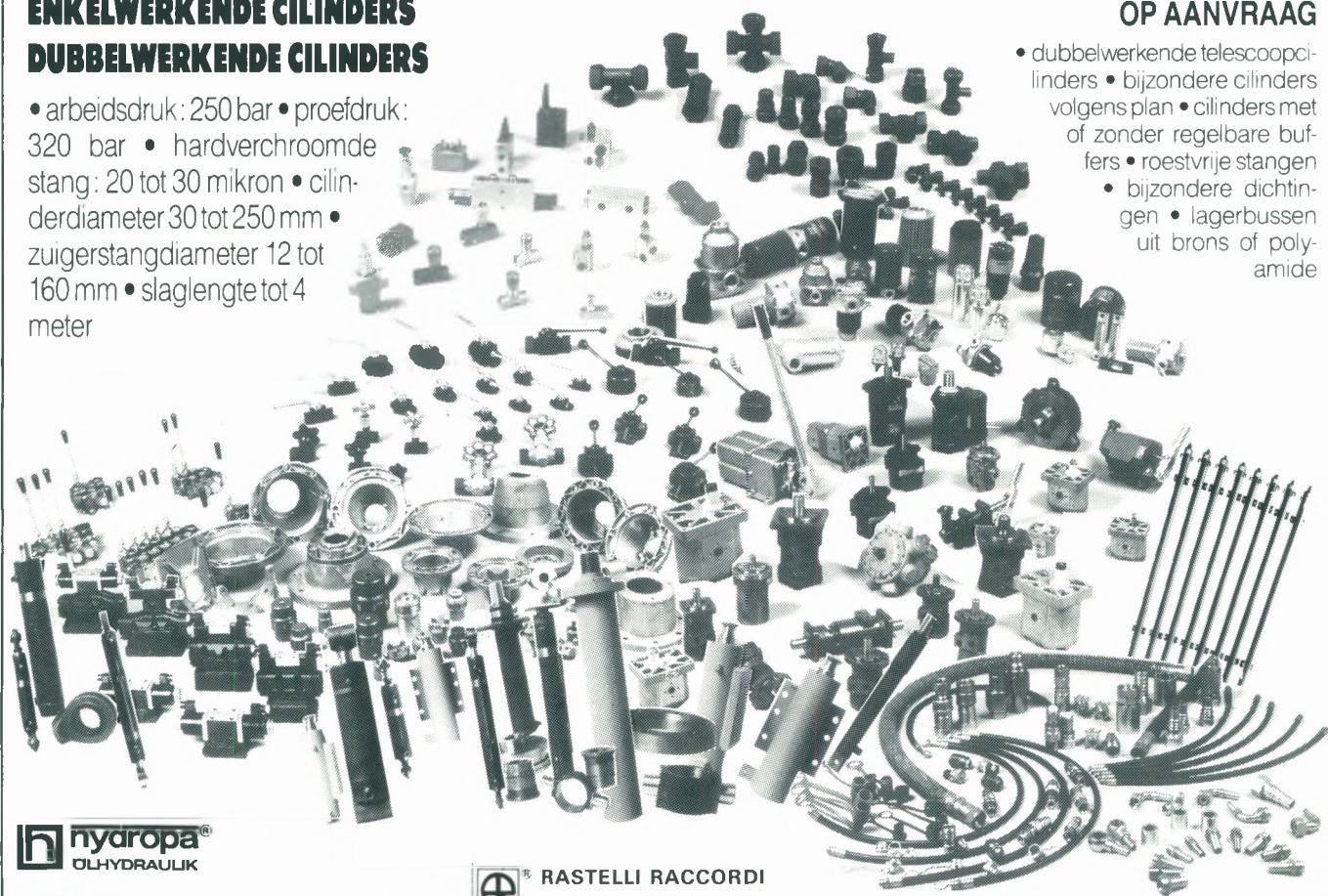
HYDRAULISCHE CILINDERS HYDRAULISCHE GROEPEN

ENKELWERKENDE CILINDERS DUBBELWERKENDE CILINDERS

• arbeidsdruk: 250 bar • proefdruk: 320 bar • hardverchromde stang: 20 tot 30 mikron • cilinderdiameter 30 tot 250 mm • zuigerstangdiameter 12 tot 160 mm • slaglengte tot 4 meter

OP AANVRAAG

- dubbelwerkende telescoopcilinders
- bijzondere cilinders volgens plan
- cilinders met of zonder regelbare buffers
- roestvrije stangen
- bijzondere dichtingen
- lagerbussen uit brons of polyamide

nyaropa
OLHYDRAULIK

di natale bertelli
martinetti idraulici

Oil Control

atos

ZETA FLUID
ACCESSORI PER FLUIDODINAMICA

RASTELLI RACCORDI

itc

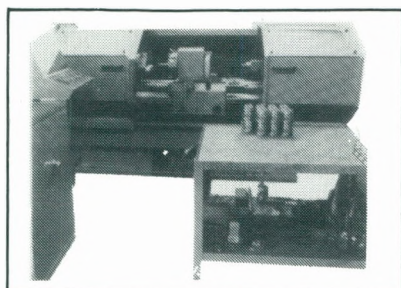
BIGNOZZI

FBO

ioni strozzi

sh

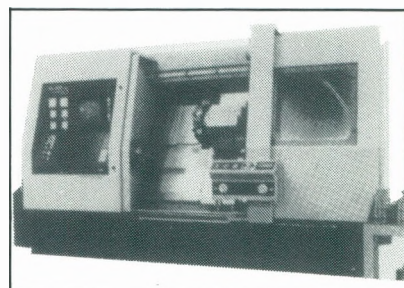
S.A.M. HYDRAULIK

VAPO

HYDRAULICS n.v.
Industrielaan 8
8658 DADIZELE

Telefoon 056/50 11 16 en 50 11 17
Telex VAPODA 85962 - Telefax 056/50 17 99

WERKLOOSHEID EN GRENSARBEID

Werkloosheid

Wat betreft de werkloosheid is de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) in het Vlaamse Gewest bevoegd voor de arbeidsbemiddeling en opleiding van werklozen. Zij is in eerste instantie bevoegd met werkzoekenden. De Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) is op nationaal vlak bevoegd voor de werkloosheidsverzekering. Deze dienst werkt met personen die voor een werkloosheidsvergoeding in aanmerking komen.

De hier gebruikte definitie voor werklozen is de EG-definitie met daarbij gevoegd de oudere werklozen. De EG-definitie van de werklozen komt overeen met de niet-werkende werkzoekenden. Deze categorie omvat: de uitkeringsgerechtigde volledig werklozen, werkzoekend; de werkzoekenden in wachttijd, ingeschreven voor een voltijdse betrekking; de andere verplicht ingeschreven niet-werkende werkzoekenden (onder andere de werklozen die recht hebben op werkloosheidsuitkeringen op grond van een vrijwillige deeltijdse tewerkstelling; de vrij ingeschreven niet-werkende werkzoekenden.

Bepaalde categorieën zijn dus niet opgenomen in de EG-definitie. Dit is het geval voor de werklozen die een deeltijdse betrekking hebben aanvaard om aan de werkloosheid te ontsnappen en de werkzoekenden ingeschreven tijdens hun wachttijd in toepassing van artikel 124 van het KB van 20 december 1963 die deeltijds werken. Deze groepen vormen de verplicht ingeschreven werkende werkzoekenden.

Het kwartaalgemiddelde van de totale werkloosheid in West-Vlaanderen bedroeg 47.907 personen in 1993. Tabel 1 geeft de ontwikkeling weer over het laatste decennium met tevens een ver-

In 1993 telde West-Vlaanderen 47.811 werklozen waarvan 21.289 mannen en 26.522 vrouwen. Dit is een aangroei van 7.422 werklozen of +18,4 procent ten opzichte van 1992.

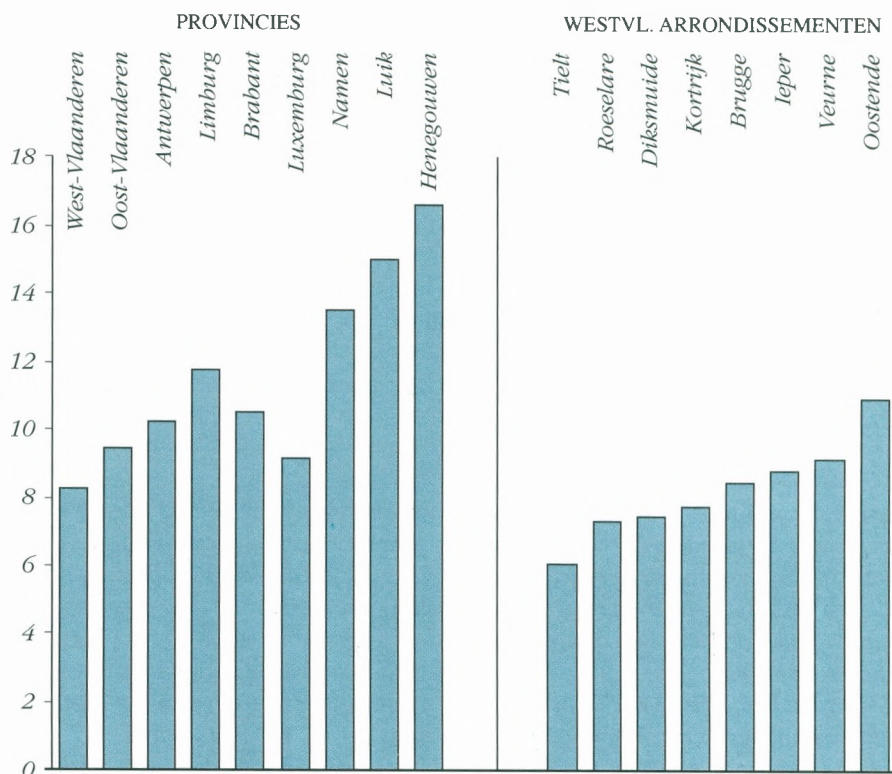
gelijking met het Vlaamse Gewest en het Rijk. De evolutie in indices laat toe een vergelijking te maken met 1983, het jaar waarin de werkloosheid een hoogtepunt bereikte.

De totale werkloosheid in West-Vlaanderen daalde stelselmatig tot in 1990. Toen werd immers 59,3% bereikt van het niveau van 1983. Nadien is de trend weer opwaarts gericht zodat in 1993 de werkloosheid 85,7% bereikt van wat in 1983 genoteerd werd.

De afname in het Vlaamse Gewest en het Rijk was minder uitgesproken in de tachtiger jaren. Op het dieptepunt in 1990 werd in Vlaanderen 66,9% van het werkloosheidsniveau van 1983 behaald. Voor het Rijk was dit 80,5%. Ook hier hernam de werkloosheid. In 1993 is het niveau van de werkloosheid ten opzichte van 1983 hoger in het Vlaamse Gewest (91,0%) en het Rijk (106,8%) dan in West-Vlaanderen.

Tegen het midden van het beschouw-

Werkzoekenden (EG-definitie + ouderen) per 100 personen in beroepsleeftijd (1), dec. 1993

(1) Personen in beroepsleeftijd: mannen van 20 à 64 jaar en vrouwen van 20 à 59 jaar

Tabel 1: Evolutie van het aantal werklozen in West-Vlaanderen, het Vlaamse Gewest en het Rijk.
Kwartaalgemiddelde over de periode 1983-1993

Jaar	West-Vlaanderen		Vlaamse Gewest		Het Rijk	
	Absolute cijfers	Evolutie (1983=100)	Absolute cijfers	Evolutie (1983=100)	Absolute cijfers	Evolutie (1983=100)
<i>Mannen</i>						
1983	26.894	100,0	146.772	100,0	272.866	100,0
1984	24.897	92,6	140.036	95,4	269.847	98,9
1985	22.434	83,4	129.030	87,9	263.954	96,7
1986	21.360	79,4	120.753	82,3	254.096	93,1
1987	20.120	74,8	118.193	80,5	248.885	91,2
1988	17.107	63,6	105.933	72,2	229.346	84,1
1989	15.235	56,6	94.482	64,4	212.278	77,8
1990	15.207	56,5	92.257	62,9	207.543	76,1
1991	16.990	63,2	102.058	69,5	226.980	83,2
1992	18.498	68,8	112.694	76,8	249.344	91,4
1993	21.348	79,4	132.140	90,0	288.686	105,8
1994	21.729		137.361		302.964	
<i>Vrouwen</i>						
1983	29.032	100,0	181.044	100,0	313.714	100,0
1984	28.853	99,4	180.921	99,9	316.816	101,0
1985	27.819	95,8	177.276	97,9	320.227	102,1
1986	27.249	93,9	173.124	95,6	317.397	101,2
1987	26.637	91,8	170.541	94,2	311.423	99,3
1988	22.642	78,0	154.919	85,6	292.522	93,2
1989	19.396	66,8	136.772	75,5	273.842	87,3
1990	17.937	61,8	126.937	70,1	264.533	84,3
1991	19.713	67,9	130.728	72,2	274.918	87,6
1992	21.988	75,7	143.521	79,3	298.926	95,3
1993	26.559	91,5	166.089	91,7	337.545	107,6
1994	28.050		176.624		355.107	
<i>Totaal</i>						
1983	55.926	100,0	327.816	100,0	586.580	100,0
1984	53.750	96,1	320.957	97,9	586.663	100,0
1985	50.253	89,9	306.306	93,4	584.181	99,6
1986	48.609	86,9	293.877	89,6	571.493	97,4
1987	46.757	83,6	288.734	88,1	560.308	95,5
1988	39.749	71,1	260.852	79,6	521.868	89,0
1989	34.631	61,9	231.254	70,5	486.120	82,9
1990	33.144	59,3	219.194	66,9	472.076	80,5
1991	36.703	65,6	232.786	71,0	501.898	85,6
1992	40.486	72,4	256.215	78,2	548.270	93,5
1993	47.907	85,7	298.229	91,0	626.231	106,8
1994	49.779		313.985		659.071	

de decennium was de werkloosheid zowel in West-Vlaanderen, Vlaanderen als het Rijk bij de mannen sterker gedaald dan bij de vrouwen. Bij de herneming van de werkloosheid was de trend net andersom zodat heden in het Vlaamse Gewest en Het Rijk de werkloosheid bij de mannen en de vrouwen ongeveer in dezelfde verhouding staat als in 1983.

Voor de provincie West-Vlaanderen

daarentegen valt het op dat er heden proportioneel minder mannelijke werklozen zijn dan vrouwelijke in vergelijking met 1983.

Tabel 2 geeft weer hoe de werkloosheid in de verschillende arrondissementen evolueerde gedurende het afgelopen jaar.

Het jaargemiddelde van de werkloosheid in West-Vlaanderen bedroeg 47.811

personen waarvan 21.289 mannen en 26.522 vrouwen.

Globaal genomen was er een vrij forse aangroei in 1993 van 7.422 werklozen of +18,4%. De toename in het Vlaamse Gewest (+16,4%) en het Rijk (+14,1%) was lager.

Alle Westvlaamse arrondissementen deelden in de verslechtering van de werkloosheid. In de Westhoek was de

Tabel 2: Evolutie van de werkloosheid in West-Vlaanderen per arrondissement (a), jaargemiddelde 1992 en 1993

Arrondissement	Mannen			Vrouwen			Totaal		
	1992	1993	Index	1992	1993	Index	1992	1993	Index
Brugge	4.773	5.585	117,0	5.290	6.394	120,9	10.063	11.979	119,0
Diksmuide	758	869	114,6	720	896	124,4	1.478	1.765	119,4
Ieper	1.827	1.948	106,6	2.217	2.620	118,2	4.044	4.568	113,0
Kortrijk	3.900	4.705	120,6	5.455	6.867	125,9	9.355	11.572	123,7
Oostende	3.254	3.729	114,6	3.091	3.714	120,2	6.345	7.443	117,3
Roeselare	1.950	2.251	115,4	2.753	3.243	117,8	4.703	5.494	116,8
Tielt	941	1.054	112,0	1.394	1.684	120,8	2.335	2.738	117,3
Veurne	1.072	1.148	107,1	994	1.104	111,1	2.066	2.252	109,0
West-Vlaanderen	18.475	21.289	115,2	21.914	26.522	121,0	40.389	47.811	118,4
Kustarrondissementen	9.099	10.462	115,0	9.375	11.212	119,6	18.474	21.674	117,3
Overig West-Vlaanderen	9.376	10.827	115,5	12.539	15.310	122,1	21.915	26.137	119,3
Westhoek	3.657	3.965	108,4	3.931	4.620	117,5	7.588	8.585	113,1
Vlaams Gewest	112.656	131.923	117,1	143.184	165.919	115,9	255.840	297.842	116,4
Het Rijk	248.656	287.211	115,5	298.361	336.823	112,9	547.017	624.034	114,1

(a) EG-definitie, inclusief ouderen.

Tabel 3: Evolutie van de werkloosheidsdruk in West-Vlaanderen per arrondissement (in %) (a)

Arrondissement	Aantal mannelijke werklozen per 100 mannen van 20 tot en met 64 jaar				Aantal vrouwelijke werklozen per 100 vrouwen van 20 tot en met 59 jaar				Aantal werklozen per 100 m. van 20 t/m 64 jaar per 100 vr. van 20 t/m 59 jaar			
	EG-definitie		EG-definitie inclusief ouderen		EG-definitie		EG-definitie inclusief ouderen		EG-definitie		EG-definitie inclusief ouderen	
	1992	1993	1992	1993	1992	1993	1992	1993	1992	1993	1992	1993
Brugge	4,1	5,1	5,9	6,8	6,5	8,0	7,4	8,9	5,2	6,4	6,6	7,8
Diksmuide	3,2	3,9	5,3	6,1	5,4	6,8	6,0	7,5	4,2	5,2	5,6	6,7
Ieper	3,6	4,0	5,9	6,3	7,3	8,8	8,4	10,0	5,3	6,2	7,1	8,0
Kortrijk	2,9	3,9	4,6	5,5	6,1	8,0	7,4	9,2	4,4	5,8	5,9	7,3
Oostende	5,6	6,6	7,8	8,8	7,5	9,1	8,4	10,1	6,5	7,8	8,1	9,4
Roeselare	2,7	3,4	4,6	5,3	5,9	7,2	7,5	8,8	4,2	5,1	5,9	6,9
Tielt	1,7	2,1	3,6	4,0	5,1	6,3	6,2	7,5	3,3	4,1	4,8	5,6
Veurne	4,8	5,2	6,9	7,2	6,4	7,1	7,2	7,9	5,6	6,1	7,0	7,6
West-Vlaanderen	3,6	4,4	5,5	6,3	6,4	7,9	7,5	9,0	4,9	6,0	6,4	7,5
Kustarrondissementen	4,6	5,6	6,6	7,5	6,8	8,2	7,7	9,1	5,7	6,8	7,1	8,2
Overig West-Vlaanderen	2,8	3,6	4,7	5,4	6,1	7,6	7,3	8,9	4,3	5,4	5,9	7,0
Westhoek	3,8	4,3	6,0	6,5	6,6	7,9	7,5	8,9	5,1	5,9	6,7	7,6
Vlaamse Gewest	4,5	5,5	6,3	7,3	8,0	9,4	9,1	10,5	6,2	7,3	7,6	8,8
Het Rijk	6,6	7,8	8,2	9,4	10,1	11,5	11,0	12,4	8,3	9,5	9,6	10,8

(a) De werkloosheidsgraad (niet-werkende werkzoekenden in % van de beroepsbevolking) bedraagt in West-Vlaanderen 8,1%. Bij de mannen is dit 5,4% en bij de vrouwen 12,0%. Het arrondissement met de laagste totale werkloosheidsgraad is Tielt (5,3%). Het arrondissement Oostende scoort het slechtst (11,0%).

groei naar verhouding het geringst (+13,1%). Het arrondissement Kortrijk noteerde de grootste vermeerdering (+23,7%).

De mannelijke werkloosheid (+15,2%) steeg minder snel dan de vrouwelijke (+21,0%) in West-Vlaanderen.

In het Vlaamse Gewest en het Rijk was het net andersom.

Tabel 3 geeft een overzicht van de werkloosheidsdruk in de verschillende arrondissementen. De werkloosheidsdruk is de werkloosheid in procent van de potentiële beroepsbevolking. De potentiële beroepsbevolking omvat de mannen van 20 tot en met 64 jaar en de vrouwen van 20 tot en met 59 jaar.

Er werden twee berekeningswijzen weerhouden: enerzijds volgens de niet-werkende werkzoekenden alleen (EG-definitie) en anderzijds volgens de EG-definitie met inbegrip van de oudere werklozen.

Hierna gaan we verder in op de EG-definitie inclusief ouderen.

De werkloosheidsdruk bedroeg in 1993 7,5% in West-Vlaanderen. Het jaar voordien was dit nog 6,4%. Het Vlaamse Gewest en het Rijk werden gekonfronteerd met hogere verhoudingscijfers (8,8% en 10,8% respectievelijk in 1993). De kustarrondissementen kenden een hogere druk (8,2%) dan de rest van West-Vlaanderen (7,0%). In de arrondissementen Roeselare, Tielt en Diksmui-

de blijft de werkloosheidsdruk beneden 7%. De werkloosheid is naar verhouding het hoogst in het arrondissement Oostende (9,4%). Opvallend is de evolutie in het arrondissement Kortrijk. Waar in 1992 de werkloosheidsdruk (5,9%) er nog behoorlijk onder het Westvlaams niveau lag, is deze in 1993 (7,3%) ongeveer even groot.

De werkloosheidsdruk bij de mannen bedroeg 6,3% in West-Vlaanderen in 1993. Bij de vrouwen is dit 9,0%.

Grensarbeid

A. Westvlamingen werkend in Frankrijk

Op 30 juni 1993 waren er 1.213 Westvlamingen die in Frankrijk werkzaam waren, waaronder 919 mannen en 294 vrouwen. De dalende trend zet zich daarmee lichtjes verder. Vorig jaar gingen immers nog 1.263 personen in Frankrijk werken. Sedert het begin van de zestiger jaren is de toestand grondig geëvolueerd. Toen waren er nog meer dan 15.000 Westvlamingen in Frankrijk aan de slag.

De meeste Westvlamingen komen uit de arrondissementen Kortrijk (537) en Ieper (468) en in mindere mate uit het arrondissement Veurne (123). Het aandeel van de overige arrondissementen is miniem.

B. Fransen werkend in West-Vlaanderen

Momenteel zijn er meer Fransen tewerkgesteld in West-Vlaanderen dan omgekeerd. Op 30 juni 1993 telde het RIZIV 2.261 Fransen die in de provincie werkzaam waren. Dit zijn er 132 meer dan het jaar voordien.

Het grootste deel onder hen werkt in het arrondissement Kortrijk (1.261). Verder komen het arrondissement Ieper (466), Oostende (279) en Roeselare (143).

C. De pendel met Nederland

De pendelbalans met Nederland is negatief. Op 30 juni 1993 waren er 221 Nederlanders aan het werk in West-Vlaanderen tegen 170 omgekeerd. Zowel de pendel naar Nederland als vanuit Nederland is het afgelopen jaar enigszins toegenomen. De meeste Nederlanders werken in het arrondissement Brugge (179). Anderzijds zijn de meeste Westvlamingen werkzaam in Nederland ook uit het arrondissement Brugge afkomstig (142).

BANK VAN ROESELARE

JA. UW AANPAK LIGT ONS.

ZEEHAVENVERKEER EN LUCHTVAART

De haven van Zeebrugge

Na 10 jaren van onafgebroken groei, behandelde de haven van Zeebrugge in het afgelopen jaar minder goederen dan het jaar voordien, te weten een achteruitgang met 2 miljoen ton of 6% in vergelijking met 1992. In een algemeen klimaat van economische moeilijkheden is dit beslist een behoorlijk resultaat. De teruggang van de totale overslag situeert zich specifiek in de sektor van de vaste bulkgoederen. Het aantal schepen dat de

Naast zijn positie als centrale draaischijf voor ro/ro-trafiek, profileerde de haven van Zeebrugge zich in 1993 steeds duidelijker als centrum voor de aan- en vooral afvoer van nieuwe personenwagens.

De belangrijkste groeifactor voor de stadshaven van Oostende in 1993 was de door Sally Line verzorgde vrachtwagentrafiek naar Groot-Brittannië.

Bij de luchthaven van Oostende kreeg de luchthavengebonden aktiviteitszone, met hieraan gekoppeld de aanleg van een rolbaan en een ontsluitingsweg, stilaan vorm.

Tabel 1
Zeescheepvaart te Zeebrugge, 1992-93 (goederen in ton)

Bron: MBZ

Aard	Aanvoer		Afvoer		Totaal	
	1992	1993	1992	1993	1992	1993
<i>Stukgoederen</i>						
Roll-on/roll-off	5.208.826	5.491.363	6.386.476	6.792.245	11.595.302	12.283.608
<i>Containers</i>						
Europees	1.612.773	1.404.425	2.184.226	2.119.756	3.796.999	3.524.181
Interkontinentaal	1.446.347	1.379.769	1.196.555	1.227.759	2.642.902	2.607.528
Andere	697.501	866.433	430.206	380.968	1.127.707	1.247.401
Subtotaal	8.965.447	9.141.990	10.197.463	10.520.728	19.162.910	19.662.718
<i>Vloeibare produkten</i>						
Aardgas	3.383.999	3.231.919	—	—	3.383.999	3.231.919
Geraffineerde olieprodukten	915.724	1.046.949	532.755	553.832	1.448.479	1.600.781
Andere	105.340	68.802	1.490	1.595	106.830	70.397
Subtotaal	4.405.063	4.347.670	534.245	555.427	4.939.308	4.903.097
<i>Stortgoederen</i>						
Kolen en kooks	3.567.439	2.149.744	1.025.394	1.450.795	4.592.833	3.600.539
Bouwmaterialen	1.511.275	1.588.841	31.849	6.688	1.543.124	1.595.529
Ertsen	2.812.916	1.205.941	—	115.452	2.812.916	1.320.943
Andere	247.435	195.109	142.861	158.139	390.296	353.248
Subtotaal	8.139.065	5.139.635	1.200.104	1.731.074	9.339.169	6.870.709
Algemeen totaal	21.509.575	18.629.295	11.931.812	12.807.229	33.441.387	31.436.524

haven aandeel, nam toe met 237 eenheden (+2,3%) tot 10.694.

De passagierstrafiek en het toeristisch verkeer kenden na de achteruitgang in 1992 ook vorig jaar een verdere terugloop. In 1993 werden nog 1.083.505 passagiers (-6,4%) te Zeebrugge verscheept en ontscheept en het aantal personenwagens slonk tot 166.434 eenheden (-15,2%). Het commerciële roll-on/roll-off verkeer (+1,1% naar 773.486 vrachtwagens) en het vervoer van nieuwe personenwagens (+59,8% naar 360.479 eenheden) daarentegen zaten ondanks de economische crisis in de lift. Hiermee bevestigt Zeebrugge niet

alleen zijn positie als centrale draaischijf voor ro/ro-trafiek van en naar Groot-Brittannië, maar profileert de haven zich steeds duidelijker als centrum voor de aan- en vooral afvoer van nieuwe personenwagens.

Zoals uit tabel 1 blijkt, werd in de containersektor na de explosie in 1992 (+70%) een lichte achteruitgang genoteerd. Alles samen werden 490.025 TEU's behandeld, 6,8% minder dan in 1992. Uitgedrukt in tonnage bereikte het interkontinentaal deepsea-verkeer nagenoeg hetzelfde niveau als in 1992 (-1,3%) en de shortsea-trafiek verloren 7,2%. Als hoofdoorzaak wordt ge-

wezen op de reorganisatie die bij enkele rederijen werd doorgevoerd.

Bij de vloeibare produkten is de trafiek nagenoeg gestagneerd in 1993. De lichte daling van de aanvoer van LNG (-4,5%), het hoofdbestanddeel van de vloeibare bulk, werd voor een deel gecompenseerd door een toename in de trafiek van andere geraffineerde olieprodukten.

De vaste bulk tenslotte kende een gevoelige terugloop. Onder meer ten gevolge van de crisis in de staalsektor zakte de aanvoer van kolen en ertsen met zowat 3 miljoen ton onder het niveau van 1992.

Copiers

Printers

Service makes the difference

Océ Belgium N.V.

Jules Bordetlaan 32

Copiers - Printers

1140 Brussel

Engineering Systems

Tel: (02) 729 . 48 . 11

De haven van Oostende

Hoewel er een beperkte terugloop was van het aantal aanloopbeurten, zette de trafiekgroei zich in 1993 verder, althans voor wat betreft de stadshaven. Reeds voor de zevende opeenvolgende keer nam de overslag toe. In 1993 gebeurde dit met 13,1% tot een rekordoverslag van 3.408.420 ton. Tabel 2 toont aan dat zowel de aanvoer (+9,4%) als de afvoer (+19,6%) bijdroegen tot dit gunstige resultaat.

De belangrijkste groeifactor voor de stadshaven is de door Sally Line verzorgde vrachtwagentrafiek naar Groot-Brittannië. De groei in deze trafiek met 21,0% is alleszins een merkwaardige prestatie en zorgt ervoor dat de vrachtwagentrafiek (2 miljoen ton) ruim de helft vertegenwoordigt van de totale trafiek van de stadshaven (3,4 miljoen ton). De opvallendste evoluties in de andere goederensoorten bestendigen zich, met name een verdere toename in de aanvoer van bouwmaterialen en hout (+10,9%) en een verdere terugloop in de aanvoer van petroleumprodukten (-14,7%).

De gunstige resultaten van de stadshaven worden enigszins overschaduwd door het minder presteren van de Oostende-Doverlijn in 1993. De trafiek-

G. Walters, Oostende

cijfers in het laatste samenwerkingsjaar met P&O European Ferries zijn voor RMT weinig positief, zowel wat het passagiersvervoer betreft als inzake het vrachtverkeer. De schepen van de RMT vervoerden in 1993 1.866.754 passagiers, 14,0% minder dan in 1992, en 280.937 toeristische voertuigen (personenwagens en autocars), 1,3% meer dan in 1992. Voor het eerst ging ook het aantal jetfoilpassagiers achteruit (-13,9%). De evolutie van de commerciële ro/ro-traffic vertoont dezelfde teneur, met na-

me een achteruitgang met 12,7% tot 82.427 eenheden.

De keuze voor een nieuwe Britse aanloophaven (Ramsgate) en een nieuwe commerciële partner (Sally Line) sinds begin 1994, samen met de nabije opening van de Kanaaltunnel, zijn twee factoren waardoor met bijzondere belangstelling wordt uitgekeken naar 1994.

Hoopgevend is evenwel dat in 1994 zal worden gestart met de modernisering van de Oostendse haven.

excl. RMT
↓

Tabel 2
Maritiem verkeer in de stadshaven van Oostende, 1992-93 (goederen in ton)

Aard	Aanvoer		Afvoer		Totaal	
	1992	1993	1992	1993	1992	1993
Bouwmaterialen en hout	774.151	858.568	1.889	—	776.040	858.568
Petroleumprodukten	177.512	151.428	—	—	177.512	151.428
Chemische produkten en kunstmest	154.284	117.943	99.383	112.461	253.667	230.404
Voertuigen (ro/ro)	703.345	842.983	956.835	1.166.301	1.660.180	2.009.284
Veevoeder	15.164	15.674	10.769	11.127	25.933	26.801
Andere	104.870	123.885	16.512	8.050	121.382	131.935
Totaal	1.929.326	2.110.481	1.085.388	1.297.939	3.014.714	3.408.420

Per soort vaartuigen was de evolutie als volgt:

Pakketboten en carferries RMT	van 2.292 tot 2.196 (-4,2%)
Jetfoils RMT	van 1.204 tot 1.171 (-2,7%)
Koopvaardij schepen	van 1.679 tot 1.674 (-0,3%)
(waarvan Sally Line)	van 875 tot 850 (-2,9%)
Totaal	van 5.163 tot 5.043 (-2,3%)

Bron: Havendienst Oostende en RMT.

De luchthaven van Oostende

Het jaar 1993 was, evenmin als 1992, een succesvol jaar voor de Oostendse luchthaven. Het aantal vliegtuigbewegingen liep met 10,5% terug tot 35.855, deels te wijten aan de verplichte inactiviteit gedurende meer dan een maand. In deze periode werd werk gemaakt van de installatie van nieuwe naderingslichten en van de verplaatsing van het zogenaamde ILS-landingsstelsel, waardoor thans alle vliegtuigtypes ook bij slechte zichtbaarheid probleemloos kunnen landen.

Uit tabel 3 blijkt dat in vergelijking met 1992 het aantal passagiers met 7,8% terugliep, de hoeveelheid vracht met 1,0%. In 1993 werden op de luchthaven

85.381 passagiers geteld en 42.966 ton goederen geladen en gelost. De luchthaven heeft geen vaste passagierslijnen meer, doch intussen bestaan nieuwe plannen voor een geregelde passagierstrafiek tussen Oostende en Londen. De recentste aanwinst voor de luchthaven is de trafiek van en naar Tunesië door **Tubelair**. Drie keer per week wordt naar Monastir gevlogen met onafgewerkt textiel en op de retourvluchten wordt het afgewerkt textiel meegebracht.

Ondertussen kreeg de luchthavengebonden activiteitenzone, met hieraan gekoppeld de aanleg van een rolbaan en een ontsluitingsweg, stilaan vorm. De zone in kwestie zal in de toekomst vestigingsmogelijkheden bieden voor onder-

houd van vliegtuigen en voor andere luchtvaartgebonden toeleveringsactiviteiten en aldus zal de Oostendse luchthaven haar rol als tewerkstellingsgroeipool voor de regio kunnen waarmaken.

De luchthaven van Kortrijk-Wevelgem

Het voorbije jaar noteerde de luchthaven van Kortrijk-Wevelgem 57.667 vliegtuigbewegingen, een toename met 8,2% in vergelijking met 1992. Het aantal lokale vluchten steeg met 9,7% naar 45.843 en ook het binnenlands luchtverkeer steeg in 1993 met 6,5%. De buitenlandse vluchten daalden met 4,2% naar 4.127 bewegingen. Dit laatste is toe te schrijven aan de vermindering van de rekreative vluchten.

In 1993 werd eveneens gestart met een regelmatige lijnvlucht (dagelijks) tussen Kortrijk en Londen-Stansted. Wekelijks maakten 50 à 60 passagiers gebruik van de lijnvlucht van Sky Service. Door financiële moeilijkheden werd de lijn begin 1994 echter geschrapt.

*Tabel 3
Vliegtuigbewegingen, aantal passagiers en hoeveelheid vracht (in ton)
op de luchthaven van Oostende (1988-93)*

Jaar	Vluchten	Passagiers	Vracht in ton
1988	41.405	124.049	27.760
1989	45.383	103.184	34.150
1990	47.771	109.055	48.056
1991	48.268	88.921	50.450
1992	40.070	92.621	43.406
1993	35.855	85.381	42.966

Bron: Luchthaven Promotie Oostende.

CARL ADAMS N.V.

SELECTIE, TRAINING EN ADVIES

PERSONEELSRECRUTERING
ORGANISATIE & MANAGEMENT ADVIES

ARDOOISESTEENWEG 25, 8800 ROESELARE
TELEFOON: (051) 24 16 56 / 24 19 98
FAX (051) 24 02 06

HUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN INFRASTRUKTUUR

Het aantal bouwvergunningen steeg in 1993 met 4,8 procent ten opzichte van dezelfde periode van het jaar voordien; het aantal projecten voor sociale huisvesting steeg aanzienlijk van 364 naar 780 goedgekeurde projecten.

Inzake ruimtelijke ordening werd het jaar 1993 gekenmerkt door het opstarten van de procedure tot een aantal gedeeltelijke herzieningen van de gewestplannen.

7.167 vergunningen afgeleverd voor nieuwe woningen. Dit betekende een stijging met 4,8% ten opzichte van dezelfde periode van het jaar voordien. In het Vlaamse Gewest en het Rijk was er een sterkere toename (+15,1% en +9,2% respectievelijk).

In de arrondissementen Kortrijk (+29,2%), Veurne (+22,5%) en Roeselare (+21,2%) was er een vrij aanzienlijke stijging. In de arrondissementen Diksmuide (-24,7%) en Oostende (-20,7%) was er daarentegen een merkbare achteruitgang.

Het aantal begonnen woningen lag tijdens de eerste negen maanden van 1993 4,2% lager in West-Vlaanderen ten opzichte van de vergelijkbare periode in

Huisvesting

Het Nationaal Instituut voor de Statistiek (NIS) publiceert gegevens over het aantal vergunde en het aantal begonnen woningen.

In tabel 1 staan de gegevens over het

aantal vergunde en het aantal begonnen woningen over de periode januari-september van 1992 en 1993 (recentere gegevens waren voor 1993 niet beschikbaar).

In West-Vlaanderen werden van januari tot en met september 1993

Tabel 1

Nieuw toegestane en begonnen woningen, periode januari-september, 1992-93

Arrondissement	Vergunde woningen (nieuwbouw, al of niet in woongebouwen)			Begonnen woningen (nieuwbouw, al of niet in woongebouwen)			Aantal per 1.000 inwoners in 1993	
	1992	1993	Index	1992	1993	Index	Vergund	Begonnen
Brugge	1.541	1.628	105,6	1.438	1.446	100,6	6,1	5,4
Diksmuide	166	125	75,3	132	128	97,0	2,6	2,7
Ieper	378	340	89,9	351	400	114,0	3,3	3,8
Kortrijk	1.028	1.328	129,2	1.026	1.050	102,3	4,8	3,8
Oostende	1.389	1.101	79,3	1.422	797	56,0	7,9	5,7
Roeselare	510	618	121,2	456	603	132,2	4,5	4,3
Tielt	516	420	81,4	349	398	114,0	4,8	4,6
Veurne	1.312	1.607	122,5	1.113	1.203	108,1	29,5	22,1
Kustarrondissementen	4.242	4.336	102,2	3.973	3.446	86,7	9,4	7,5
Overig West-Vlaanderen	2.598	2.831	109,0	2.314	2.579	111,5	4,3	3,9
West-Vlaanderen	6.840	7.167	104,8	6.287	6.025	95,8	6,4	5,4
Vlaamse Gewest	28.078	32.305	115,1	26.766	26.065	97,4	5,5	4,5
Het Rijk	38.686	42.252	109,2	35.188	34.557	98,2	4,2	3,4

Bron: NIS.

1992. In het Vlaamse Gewest en het Rijk was de terugloop iets geringer.

Voor het arrondissement Roeselare (+32,2%), maar ook de arrondissementen Ieper en Tielt (beide 14%) kenden een duidelijke groei. Het arrondissement Oostende echter werd gekonfronteerd met een sterke achteruitgang (-44,0%).

Om een duidelijker beeld te krijgen van de intensiteit van de bouwactiviteit kan men deze relateren tot het aantal inwoners. Zo bedroeg het aantal vergunde woningen per 1.000 inwoners in West-Vlaanderen 6,4 in 1993. Voor het aantal begonnen woningen is dit 5,4. Daarmee ligt de bouwactiviteit in West-Vlaanderen op een hoger niveau dan in het Vlaamse Gewest of het Rijk. Dit is te danken aan de kustarrondissementen. Vooral het arrondissement Veurne kent een sterke bouwactiviteit met 29,5 vergunde woningen en 22,1 begonnen woningen per 1.000 inwoners.

De Vlaamse Huisvestingsmaatschappij (VHM) breidde haar activiteiten op het gebied van de sociale huisvesting aanzienlijk uit in 1993, mede door de nieuwe impulsen die via de oprichting van Domus Flandria mogelijk werden. In West-Vlaanderen waren er de 780 goedgekeurde projecten waarvan 187 in een renovatiegebied. Het urgentieprogramma voor de sociale huisvesting sloppte 410 van de 780 projecten op. Dit alles betekende een gevoelige vermeerdering ten opzichte van het jaar voordien (364 goedgekeurde projecten waarvan 174 in een renovatiegebied). Sedert

P. Holderbeke, Kortrijk

Woonwijk te Kuurne.

1991 is de sociale huisvesting aan een relance toe.

De grondaankopen van de West-vlaamse Interkommunale voor Huisvesting (WIH) in 1993 betroffen een oppervlakte van 34,4 ha. Dit is 13,7 ha meer dan het jaar voordien. De verkopen hadden in 1993 betrekking op 22,3 ha, gespreid over 222 kavels. Dit was 5,3 ha minder dan in 1992.

De Interkommunale Liedal kocht in 1993 7,5 ha gespreid over 17 kavels aan voor huisvesting. Zij verkocht 3,3 ha betrekking hebbend op 21 kavels.

Ten opzichte van 1992 (0,9 ha aankoop en 1,5 ha verkoop) was er een uit-

breiding van de activiteiten.

Het premiestelsel van het Vlaamse Gewest werd in 1993 gewijzigd. Op 1 april 1993 werden de vroegere huisvestingspremies voor bouw, koop en sanering evenals de stads- en dorpsvernieuwingspremies en de verwervingspremie in woonnoodgebieden afgeschaft en vervangen door een tegemoetkoming in de aflossing van een hypothecaire lening voor de bouw, koop of sanering van een woning.

De bedoeling was meer duidelijkheid in het premiesysteem te scheppen, te zorgen voor een vluigere uitbetaling en een rechtmatige bedeling van de premies.

In tabel 2 staat het aantal toegekende premies (oud systeem) voor 1993. Na 1 april betrof het nog af te handelen dossiers. Dit verklaart waarom er bijna overal een daling te zien was tegenover het jaar voordien.

De meeste premies in West-Vlaanderen werden toegekend voor de bouw (1.490) en sanering (1.439) van woningen. Het aandeel van West-Vlaanderen in het Vlaamse Gewest steeg voor de bouw (19,9%) en kooppremies (23,6%). Voor de saneringspremies (15,0%) was er een daling.

Het nieuwe systeem van de tussenkomst in de leninglast was in het Vlaamse Gewest in totaal sedert 1 april goed voor 370 uitbetaalde tegemoetkomingen voor een bedrag van iets meer dan 900.000 fr.

Tabel 2

Het aantal toegekende bouw-, koop-, sanerings-, stads- en dorpsvernieuwingspremies in 1992 en 1993

	Bouwpremies	Kooppremies	Saneringspremies
<i>West-Vlaanderen</i>			
1993	1.490	132	1.439
1992	1.570	124	1.898
Vershil	- 80	8	- 459
<i>Vlaamse Gewest</i>			
1993	7.503	559	9.565
1992	9.101	856	11.381
Vershil	-1.598	-297	-1.816
<i>Aandeel West-Vlaanderen</i>			
1993	19,9%	23,6%	15,0%
1992	17,3%	14,5%	16,7%

Bron: Vlaamse Huisvestingsmaatschappij.

Ruimtelijke ordening

Het jaar 1993 werd gekenmerkt door het opstarten van de procedure tot een aantal gedeeltelijke herzieningen van de gewestplannen. Deze procedure kent volgende stappen: de beslissing tot herziening, de voorlopige vaststelling, het openbaar onderzoek en de definitieve vaststelling.

In de loop van 1993 werden meerderre beslissingen tot herziening genomen; het betreft vooral: nieuwe regionale bedrijventerreinen (gewesten Kortrijk, Ieper-Poperinge en Roeselare-Tielt), nieuwe bestemmingen voor te koop gestelde militaire domeinen (Brugge, Damme, Jabbeke, Zedelgem, Nieuwpoort en Oostende) en tenslotte het tracé van de weg Komen-A19 te Geluwe (N58). Voorlopige vaststellingen gebeurden onder meer voor nieuwe regionale bedrijventerreinen (gewesten Kortrijk en Roeselare-Tielt).

Zoals vermeld in het jaarverslag 1993 van de GOM-West-Vlaanderen, heeft deze instelling in 1993 een voorstel ingediend tot gedeeltelijke herziening van het Gewestplan Diksmuide-Torhout voor wat betreft bedrijventerreinen. In voorgaande jaren was dit reeds gebeurd voor alle overige Westvlaamse gewestplannen.

Tenslotte valt te wijzen op de betrokkenheid van de GOM-West-Vlaanderen bij de opmaak (door het Westvlaams Economisch Studiebureau) van het Structuurplan West-Vlaanderen.

Zeehavens en kustverdediging

In de Zeebrugse westelijke voorhaven is in 1993 verder gewerkt aan de zuidelijke kaaimuur van de geplande Flanders Container Terminal en aan de uitbouw van de nodige spoorinfrastructuur.

In de Zeebrugse achterhaven werd de Bastenakenkade langs het zuidelijk insteekdok verlengd van 390 m tot 690 m zodat een tweede aanlegplaats kan worden gerealiseerd. In 1993 werden in de achterhaven ook twee nieuwe bedrijven opgestart: de nieuwe vismijn (European Fish Centre) en de Zeepipe-terminal, het eindpunt van een 830 km lange aardgasleiding vanuit de Noordzee ter hoogte van Noorwegen.

Ondertussen ging ook veel aandacht naar de verbetering van de aansluiting van de haven op het wegennet. Zo werden de werken tot ondertunneling van de Koninklijke Baan (kruising met de Baron de Maerelaan) in 1993 toegewezen. In het zuiden van het havengebied werd een verbindingsweg aanbesteed die zal lopen vanaf een nieuw te bouwen Herdersbrug over het Boudewijnkanaal in het westen (brug reeds aanbesteed) tot aan de omgeving van de twee Afleidingskanalen in het oosten. Deze weg vormt een onderdeel van de later verder te realiseren verbinding Jabbeke-Westkapelle. Ondertussen is reeds gestart met de aanleg (nabij de twee Afleidingskanalen) van de aansluiting van deze nieuwe verbindingsweg op de havenwegenis ten noorden (zuidelijke en

oostelijke havenrandweg) en op de weg Dudzele-Westkapelle ten zuiden. Deze aansluiting heeft een eerder voorlopig karakter aangezien de thans aanbestede nieuwe verbindingsweg vanaf de omgeving van de twee Afleidingskanalen moet worden doorgetrokken naar Westkapelle (met name naar de tot autosnelweg om te bouwen expresweg Antwerpen-Knokke).

Betreffende de Oostendse zeehaven besliste de Vlaamse regering in 1993 tot uitvoering van een belangrijk gedeelte van het renovatieplan. Het gaat met name om de bouw van een bijkomende ro/ro-aanlegplaats in de voorhaven (met inbegrip van de kaaibevloering), de ont-eigeningen voor de bouw van een nieuwe sluis tussen voor- en achterhaven, de verplaatsing van de jachthaven en de verlegging van de Slijkensesteenweg.

Ondertussen werden in 1993 werken aanbesteed tot verbreding van de havengeul en tot aanpassing van het Zeewezendok.

De schade aangericht door de stormen in het najaar van 1993 heeft andermaal aangetoond dat de kustverdediging op een aantal plaatsen zeer zwak is. Geldgebrek dwingt de betrokken overheid ertoe zich te beperken tot herhaalde herstellingen terwijl structurele ingrepen uitblijven. Het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap werkt thans aan de opmaak van een beleidsplan ter zake ('Kust 2002').

Brusselle Enterprises nv

Westendelaan 1, 8620 Nieuwpoort

Tel. 058/23.25.13

Fax 058/23.48.75

Aanneming van draai-, frees-, slijp- en kotterwerk,
zowel conventioneel als op CNC-machines
Vol- en halfautomatisch lassen
Modelmakerij

Voortaan integreert BBL Soft Telelink de telecommunicatiemodule, het raadplegen van databestanden, de overdracht van bestanden en de off-line intoetsing van uw betalingen. Is de BBL ook daarom de voorkeurbank ?

Wegen

Op de autosnelweg A18 dient nog steeds de sectie Veurne-Franse grens afgewerkt; het is een sluitstuk aangezien op Frans grondgebied het verlengde van deze autosnelweg (richting Kanaaltunnel) reeds in 1993 in gebruik werd genomen. De Vlaamse overheid besliste de voltooiing te versnellen zodat de afwerking in 1996 kan worden verwacht.

In 1993 werd tussen het Vlaamse en het Waalse Gewest een protocol afgesloten voor de gelijktijdige realisatie van de afwerking van de autosnelweg A17 op Waals grondgebied (Dottenijs) en de aanleg van de N58 tussen Komen en de A19 te Geluwe. In het protocol is als timing voor de afwerking eind 1995 vooropgesteld. Zoals door de GOM-West-Vlaanderen meermaals is bepleit, wordt de aanleg van de westelijke ring om Menen opgenomen in de bouw van de N58.

Nog in verband met de wegeninfrastructuur zijn voor 1993 vooral volgende aanbestedingen te vermelden: brug over de spoorweg in het tracé van de noordelijke omleiding van Torhout (tevens aansluiting van Torhout op de A17) en de zuidelijke omleiding van Lichtervelde; beide werken zijn toegewezen. Nog niet toegewezen is de aanleg van een gedeelte van de N36 te Harelbeke (sectie Gentssteenweg-

Bavikhoofsestraat) waardoor de nieuwe Leiebrug kan in gebruik worden genomen ter ontlasting van het centrum van Harelbeke.

Waterwegen

Zoals voorgaande jaren was de voornaamste activiteit op de waterwegen gesitueerd op de Grensleie (stroomafwaarts Menen) waar een kalibreringsprogramma (1.350 ton) wordt gerealiseerd in uitvoering van een Frans-Belgische overeenkomst ter zake. In de huidige politieke situatie betreft het een samenwerking tussen Frankrijk, het Vlaamse Gewest en het Waalse Gewest. De werken zijn in die mate gevorderd dat, indien de nodige budgetten worden vrijgemaakt, de afwerking van de kalibrering wordt voorzien binnen twee à drie jaar.

Stroomafwaarts de Grensleie, meer bepaald te Kortrijk, blijft nog een flessenhals weg te werken (tussen stroomopwaarts en stroomafwaarts van Kortrijk gelegen panden).

Dit werk vergt belangrijke onteigeningen (gestart in 1993) en infrastructuurwerken en is voorwerp van een protocol tussen het Vlaamse Gewest en de stad Kortrijk. De werken zullen wellicht pas eind 1994 kunnen worden aangevat.

Interessant in verband met de Leie is

het proefproject inzake het reinigen en revaloriseren van baggerspecie.

Op het Kanaal Kortrijk-Bossuit (verbinding van Leie met Schelde) is reeds in 1987 gestart met de bouw van een nieuwe sluis te Zwevegem. In 1990 vielen de werken stil bij gebrek aan financiële middelen. In 1993 konden de deelopdrachten burgerlijke bouwkunde en metaalkonstruktie worden afgewerkt.

Spoorwegen

Inzake spoorwegen is vooral te verwijzen naar de modernisering en elektrificatie van de lijn (Gent-)Deinze-Adinkerke. Op talrijke plaatsen werden in 1993 werken uitgevoerd. Het project is binnen de NMBS een prioriteit. Niettemin zal de indienststelling, aanvaardbaar voorzien voor 1995, wellicht pas medio 1996 kunnen gebeuren. De lijn Deinze-Adinkerke is thans de enige nog niet geëlektrificeerde spoorlijn in West-Vlaanderen.

Nog in verband met de spoorwegen kan worden vermeld dat in 1993 de Supersnelle Trein (SST) Parijs-Rijsel werd ingehuldigd. Mede door de GOM-West-Vlaanderen wordt gepleit voor het inleggen (op de bestaande infrastructuur en met klassieke treinstellen) van rechtstreekse verbindingen Oostende-Brugge-Kortrijk-Rijsel, met aansluiting op de SST aldaar.

Luchthavens

Voor de realisatie van een bedrijventerrein voor luchthavengebonden activiteiten, palend aan de luchthaven van Oostende, dient onder meer een rolbaan aangelegd vanaf de luchthaven naar het betrokken bedrijventerrein (omgeving Torhoutsesteenweg). Eind 1993 werden de kredieten voor de aanleg van de eerste fase van dit project vastgelegd.

In 1993 werd het nieuwe 'Instrument Landing System' in gebruik genomen. Dit systeem heeft een gunstige invloed op de geluidsproductie bij het landen en opstijgen.

Landbouw

In 1993 werd de Ruilverkaveling Paddegat beëindigd. Het betreft de zesentwintigste ruilverkaveling in West-Vlaanderen. Zij beslaat circa 1.360 ha in het poldergebied tussen Stalhille en het gehucht Blauwe Sluis te Bredene. In 1992 riep het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap deze ruilverkaveling

uit tot 'pilotproject natuurtechnische milieubouw'. Naast de landbouw krijgt de natuur grote aandacht. Vooral de inspanningen om twee waardevolle graslandgebieden te verwerven en hun natuurwaarde zelfs te verhogen, droegen hiertoe bij. De Schorreweide (6 ha) en de Schobbejak (20 ha) zijn twee populaire overwinterings- en broedplaatsen voor zeldzame vogels. Beide zones beschikken tevens over een heel bijzondere plantengroei.

Via het recht van voorkoop en de herverkaveling, heeft het ruilverkavelingskomitee deze waardevolle natuurterreinen veilig kunnen stellen. Eigendom en beheer werden hetzij als maatregel van landinrichting, hetzij door toebedeling aan de Vlaamse Gemeenschap overgedragen. In de praktijk krijgen landbouwers de mogelijkheid om er hun vee gratis te laten grazen.

In ruil dienen ze zich wel te houden aan de beheersvoorwaarden zoals die door de Vlaamse Gemeenschap worden opgelegd.

In de Schorreweide werd ook actief aan natuurbouw gedaan. Dit wil zeggen dat er uitbreidingsmogelijkheden werden geschapen voor de aldaar aanwezige, zeldzame zilte vegetatie. Dit werd in de hand gewerkt door het plaatselijk afgraven van de hoger gelegen delen.

De Schobbejak omvat een aantal slopenrijke, reliëfrijke en voorheen zeer natte weide- en hooilanden. Bij het herstel van de Schobbejak was een aangepaste peilbeheersing van cruciaal belang. Net als in de Schorreweide is het de bedoeling om 's winters in de depressies plaatselijk overstromingen te dulden.

Naast de ruilverkaveling en ook behorend tot de taken van de Vlaamse Landmaatschappij, is er de landinrichting. Met landinrichting wordt bedoeld de globale inrichting van plattelandsgebieden waardoor zij meer geschikt worden gemaakt voor de bestemmingen die ze hebben gekregen in het kader van de ruimtelijke ordening. In het gebied ten westen van de IJzer loopt het pilotproject Landinrichting Westhoek.

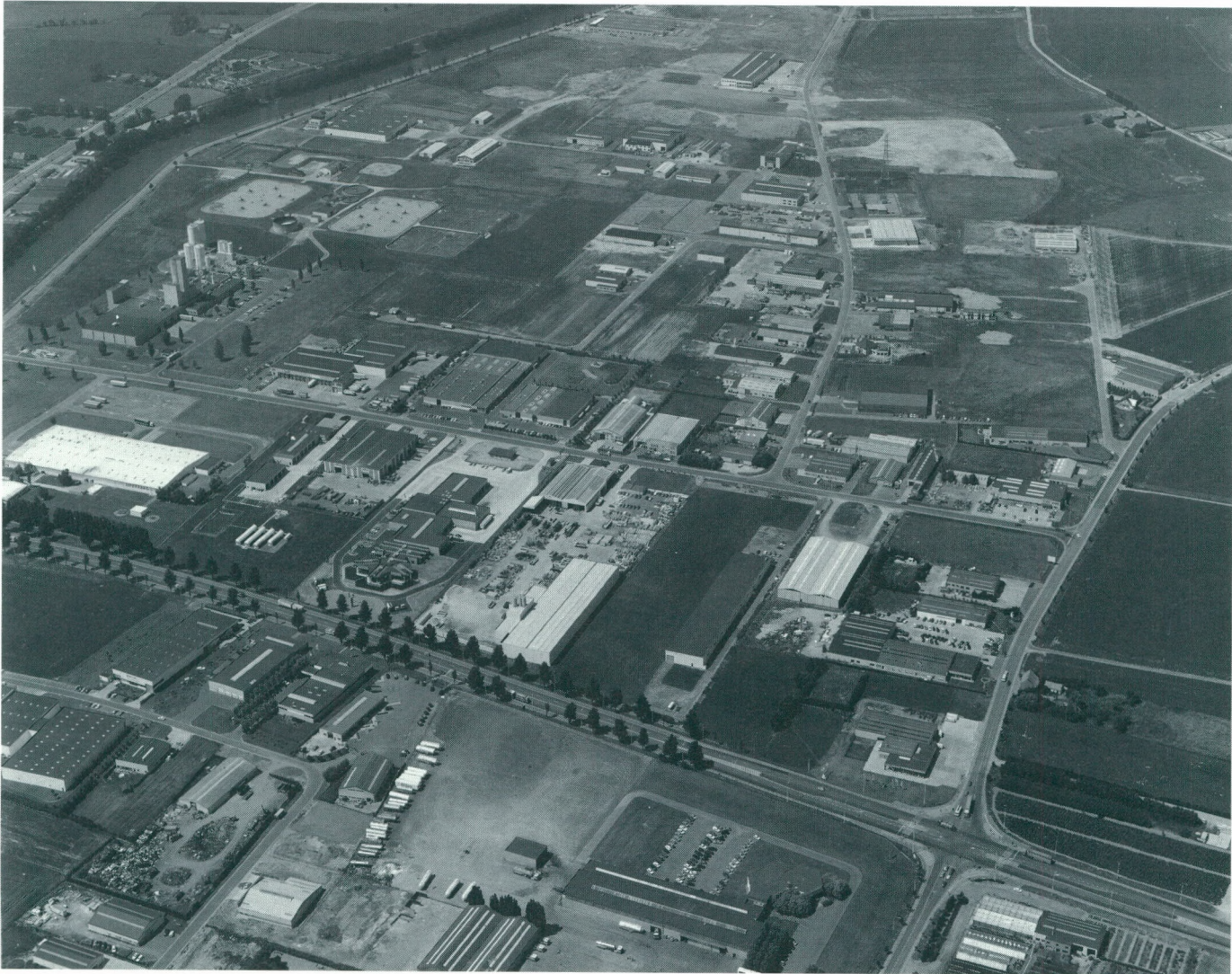
Industrie

De meeste Westvlaamse bedrijventerreinen worden beheerd door de Westvlaamse Interkommunale voor Economische Expansie en Rekonversie (WIER) of door Leiedal.

Door de WIER werd in 1993 ongeveer 107 ha aangekocht (in 1992: 63 ha). De voornaamste aankopen waren gesitueerd te Oostende (bij het vliegveld) en te Roeselare. De verkoop van industriegronden beliep circa 40 ha (in 1992: 85 ha), gespreid over 22 terreinen. Op 3 ha na betrof het verkopen aan privé-investeerders.

Bij Leiedal werd in 1993 circa 2 ha aangekocht voor de realisatie van bedrijventerreinen (in 1992: 18 ha). Er werd ongeveer 11 ha verkocht (in 1992: 22 ha), gespreid over 10 bedrijventerreinen (vooral Gullegem-Moorsele en Kennedyпарк te Kortrijk).

Bedrijventerrein Ieper.

Afvalwaterzuivering

Zoals voorgaande jaren werd in 1993 een opvallende activiteit ontplooid inzake de bouw van infrastructuur voor de zuivering van afvalwaters.

In 1993 is verder gewerkt aan de uitbreiding van de rioolwaterzuiveringsinstallatie van Wulpen, een projekt dat bijdraagt tot het wegwerken van de achterstand die de Westkust ter zake heeft ten opzichte van de Middenkust en de Oostkust.

Daarnaast stonden in 1993 ook twee nieuwe installaties in de steigers: te Tielt en te Watou. Deze nieuwe projekten passen in de beleidsoptie om voorrang te geven aan de sanering van gebieden die oppervlaktewater leveren aan de drinkwaterproductiecentra.

Voor West-Vlaanderen gaat het niet enkel om de streek van Diksmuide-Ieper-Poperinge die water levert aan het productiecentrum De Blankaart te Diksmuide, maar ook om de streek Ruiselede-Tielt-Aarsele die het productiecentrum Kluizen (Oost-Vlaanderen) voedt.

Behalve de rioolwaterzuiveringsinstallaties zijn er uiteraard de netwerken van

rioleringen en kollektoren die de afvalwaters moeten aanvoeren naar deze installaties. In de loop van 1993 werden dergelijke netwerken verder uitgebouwd, leidend zowel naar bestaande of in uitvoering zijnde installaties als naar geplande installaties.

Drinkwatervoorziening

In 1993 is verder gewerkt aan de realisatie van een winning van oppervlaktewater vanuit het Kanaal Kortrijk-Bossuit (ambtsgebied van de Vlaamse Maatschappij voor Watervoorziening). Water uit dit kanaal zal worden gevoerd naar de vijver van het provinciaal domein De Gavers te Harelbeke en Deerlijk waar het een verdere natuurlijke zuivering zal ondergaan. Vanuit deze vijver zal het uiteindelijk naar een behandelingsstation worden gepompt waar het tot drinkwater zal worden omgevormd. Men hoopt de nieuwe winning in gebruik te kunnen nemen in 1994. In 1993 is ook verder gewerkt aan de realisatie van een waterspaarbekken in het gebied van de Verdronken Weiden te Ieper (Regie Stedelijke Waterdienst).

Natuurbescherming

In 1993 werd het Ontwerp van Groene Hoofdstructuur openbaar gemaakt. Het betreft een afbakening van gebiedsgerichte beleidskategorieën waarin de natuur een hoofdfunctie dan wel een nevenfunctie krijgt. Deze beleidsvisie vanuit de sektor natuur zal worden ingepast in het beleid van de Vlaamse regering via het Structuurplan Vlaanderen.

Nog in 1993 werden het 'Dekreet houdende maatregelen tot bescherming van de kustduinen' en het bijhorend uitvoeringsbesluit goedgekeurd. Het dekreet heeft kracht van wet tot eind 1994. Tegen dan moet een definitieve wetgeving worden uitgewerkt.

In 1993 werd het uitbaggeren van de Blankaartvijver van het gelijknamige natuurreservaat toegewezen waardoor de verregaande verlanding van deze vijver kan worden opgeheven.

In dezelfde sfeer tenslotte is te vermelden de rangschikking van een paar waardevolle landschappen: het duin Mieke Hill te Koksijde en het Komgrondengebied in de polders van Lampernisse.

WES

Milieuonderzoek en -advies

- ☞ *Milieuvoorlichting 'op maat van uw bedrijf'*
  - doorlichting van de milieukosten, vergunningstoestand, milieu-impact en het milieubeleid van de onderneming
  - knelpuntenanalyse
  - prioriteitenplan
- ☞ *Milieuzorgsysteem*
  - begeleiding bij de implementatie van milieuzorgsystemen
- ☞ *MER* — infrastructuur-MER
  - industriële MER
- ☞ *Sectoriële voorlichting milieuwetgeving*
- ☞ *Planologische bedrijfsidentifikatie*
- ☞ *Marktonderzoek* (afvalstoffen, milieutechnologie)

Verdere inlichtingen: ir. J. Lammerant

Baron Ruzettelaan 33 – 8310 Assebroek-Brugge – tel. 050/35.84.42 – fax 050/36.31.86